

بررسی عوامل مؤثر بر مرتفع شدن معایب و تقویت محاسن تک شبانه دستاورد دفاع مقدس و شیوه نبرد آینده

اسماعیل خان احمدی^۱

دریافت: ۱۳۹۹/۰۸/۲۱

پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۱۲

چکیده

موضوع نوشتار حاضر عوامل مؤثر بر مرتفع شدن معایب و تقویت محاسن تک شبانه دستاورد دفاع مقدس و شیوه نبرد آینده را مورد بررسی قرار می دهد. که متأثر از تحول بنیادی در صحنه نبرد در سطح عملیاتی و تاکتیکی طی چهار دهه گذشته؛ و تأثیر تحول فوق در تغییر نگرش طراحان جبهه مقاومت بر تغییر شیوه نبرد از تک روزانه به تک شبانه در راستای تحقق اهداف با بهره گیری بهینه از منابع با توجه به ضعفها، فرصتها و قوتها در صحنه نبرد می باشد. این نوشتار که نتیجه یک طرح پژوهشی است از حیث هدف، تحقیقی کاربردی؛ از حیث سطح تحلیل، برخوردار از ماهیتی توصیفی-تحلیلی و از حیث رویکرد و طبقه بندی روش کتابخانه ای؛ و داده های مورد نیاز با بهره گیری از ابزار فیش گردآوری شده است. سؤال اصلی تحقیق عبارت است از: عوامل مؤثر در مرتفع شدن معایب و تقویت محاسن تک شبانه کدام اند؟ طی مطالعات اکتشافی کارگروه مطالعاتی، مصاحبه، بررسی اسناد دفاع مقدس، تجربه محقق و ضریب لاشه- شش عامل: آموزش، تأمین، تمرین، توجیه، طرح ریزی، کنترل و هماهنگی به عنوان عوامل مؤثر بر موفقیت این شیوه نبرد تعیین، تبیین و تشریح گردید. با توجه نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل صورت گرفته در راستای نهادینه شدن عوامل فوق در مبحث نتیجه گیری پیشنهادهایی برای دو سطح منابع انسانی تکاوران و افسران و طراحان، هدایتگران و اجراکنندگان این نبرد ارائه شده است.

واژه های کلیدی: تک شبانه، معایب، محاسن، دفاع مقدس

۱- استادیار دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)

مقدمه

با واگذاری مأموریت به یگان، فرماندهان بر اساس این فرمایش حضرت علی(ع) که می فرمایند: «افسر باید نقشه های جنگ را چنان تنظیم کنند که خون سربازان و پیروزی را حتی المقدور ضمانت کند» (معاونت آموزش نیروی زمینی ارتش، ۱۳۶۸: ۱۹۸) با محوریت ترتیب توالی اعمال فرماندهی و ستاد، شور ستادی را در راستای تجزیه و تحلیل مأموریت برگزار می نماید تا از این فرایند مأموریت محوله را با حداقل (تلفات، امکانات و زمان) و حداکثر بهره وری اجرا نماید. بر این اساس فرمانده در شور اول ستادی در گام سوم با ابلاغ راهنمایی طرح ریزی (عزیززاده، ۱۳۸۶: ۹۰) ستاد عمومی را موظف به ارائه برآورد می نماید. معاونت عملیات در گام چهارم در فرایند تهیه برآورد ستادی در ماده ۲ برآورد به منظور ارائه راه کاری که بهترین طرح مانور را در برداشته باشد حقایق مؤثر در توسعه، تسهیل و تجزیه و تحلیل راه کارها را مورد بررسی قرار می دهند، این حقایق که عبارتند از: مشخصات منطقه عملیات، وضعیت دشمن و وضعیت خودی (معاونت آموزش نرسا، ۱۳۸۴: ۱۴) به مقایسه توان رزم نسبی طرفین منتهی می شود. در مقایسه فوق در صورتی که برتری توان رزم (یگان های مانوری) با آفندکننده، اما سایر عوامل از جمله: برتری هوایی، تحرک و آتش، جنگ الکترونیک، برتری با پدافندکننده باشد شیوه تک از تک روزانه به تک شبانه تغییر می یابد. با تصور به اینکه تاریکی شب دو اشکال در حفظ سمت تک و اشکال در رهبری عده ها را به فرمانده یگان تحمیل می کند. و از سویی این شیوه تک محاسنی چون: افزایش اهمیت رزم نزدیک، افزایش آتش های ثبت تیر شده خودی، کاهش اثر

آتش ثبت تیر شده دشمن و... را برای فرمانده هدایت‌گر تک‌شبانه فراهم می‌کند. با رویکرد فوق‌طراحان عملیات در صددند با بهره‌گیری از تاریکی شب و ظرفیت غافلگیری تعادل قوا را به نفع آفندکننده تغییر داده و در سیستم فرماندهی و کنترل دشمن اختلال ایجاد کنند. نظریه حساسیت این شیوه نبرد و اثربخشی آن خداوند متعال پیرامون این شیوه نبرد چنین تبیین می‌فرماید: «فَالْمُغِيرَاتِ صُبْحًا ﴿۱﴾ فَأَثَرُنَّ بِهِ نَقْعًا ﴿۲﴾ فَوْسَطُنَّ بِهِ جَمْعًا ﴿۳﴾» به هجوم‌آوران در سپیده‌دم که بدان‌گردی برانگیزند، و ناگهان به قلب دشمن هجوم بردند در حالیکه جمع بودند» (قرآن کریم، عادیات: آیات ۳-۵) در این آیات خداوند با قسم به زمان تک‌مضاف بر اثربخشی این شیوه تک‌ابعاد و زوایای آن (مشخصات تک) را تبیین می‌نماید.

بیان مسئله

پس از عدم‌الفتح سه عملیات کلاسیک در ماه‌های اول دفاع مقدس، فرماندهان جنگ به این نتیجه رسیدند که با سبک عملیات کلاسیک نمی‌توان با ارتش تا دندان مسلح متجاوز عراق مقابله و مناطق اشغالی را آزاد ساخت و باید شیوه و تاکتیک دیگر را تجربه کرد شیوه‌ای که با روحیه شهادت‌طلبی، فرهنگ انقلاب اسلامی و توان‌رزمی رزمندگان اسلام هماهنگ و همسو باشد. (سمیعی، ۱۳۸۲: ۴۴) لذا سبک عملیات از کلاسیک به غیر کلاسیک و در سطح تاکتیک از تک‌روزانه به تک‌شبانه تغییر یافت. عملیات‌های متعددی از جمله: عملیات فرمانده کل قوا خمینی روح خدا در ساعت ۰۳:۳۰ در مورخه ۱۳۶۰/۳/۱۲ در منطقه عملیاتی دارخوین توسط سپاه پاسداران با پشتیبانی آتش ارتش ج.ا.ا اجرا گردید. (همان، ۱۳۸۲: ۴۸) عملیات ثامن‌الائمه در ساعت ۰۱:۰۰

مورخه ۱۳۶۰/۷/۵ با هدف شکستن حصر آبادان اجرا گردید. (خان احمدی، ۱۳۸۲: ۲۶)

عملیات طریق القدس در ۰۰:۳۰ در مورخه ۱۳۶۰/۹/۸ با هدف آزادسازی شهر بستان اجرا گردید. (همان: ۶۱) عملیات فتح المبین در ۰۰:۳۰ در مورخه ۱۳۶۱/۰۱/۰۲ در سه مرحله باهدف آزادسازی ۱۷۰۰ کیلومتر مربع از مناطق اشغالی کشور در منطقه عمومی عین خوش اجرا گردید. (سمیعی، ۱۳۸۲: ۷۹) عملیات بیت المقدس در ۰۰:۳۰ بامداد ۱۳۶۱/۰۲/۱۰ در سه مرحله جهت آزادسازی ۵۴۰۰ کیلومتر از مناطق اشغالی و شهر استراتژیک خرمشهر طراحی و اجرا گردید. (مرادی پیری، ۱۳۹۵: ۱۱۶) عملیات خیبر در ساعت ۰۲:۳۰ بامداد ۱۳۶۲/۱۲/۰۳ با هدف تصرف و تأمین جزایر مجنون در هورالعظیم طراحی و اجرا گردید. (سپاه، ۱۳۶۷: ۸۱) عملیات بدر ساعت ۱۱:۰۰ مورخه ۱۳۶۳/۱۲/۱۹ در منطقه هورالعظیم با هدف انهدام وسیع نیروی دشمن و کنترل جاده بصره العماره طراحی و اجرا گردید. (درودیان، ۱۳۸۴: ۱۰۷) عملیات والفجر ۸ در ساعت ۲۲:۱۰ مورخه ۱۳۶۴/۱۱/۲۰ منطقه عمومی فاو با هدف کوتاه کردن دست عراق از خلیج فارس و خارج نمودن بخشی از مناطق جنوب از زیر توپخانه دشمن طراحی و اجرا گردید. (سمیعی، ۱۳۸۲: ۲۶۳) عملیات کربلای ۵ در ساعت ۰۱:۰۰ مورخه ۱۳۶۵/۱۰/۱۹ در شلمچه با هدف انهدام ماشین جنگی دشمن، آزادسازی شلمچه، پاسخ به بمباران مناطق مسکونی توسط متجاوز طراحی و اجرا گردید. (همان: ۳۳۸) عملیات والفجر ۱۰ طی پنج مرحله در منطقه عمومی حلبچه در ساعت ۲۲:۰۰ مورخه ۱۳۶۶/۱۲/۲۵ با هدف آزادسازی بخشی از استان سلیمانیه و انهدام ماشین جنگی دشمن طراحی و اجرا گردید. (همان: ۴۵۷) هرچند عملیات های رزمندگان اسلام از آذرماه سال ۱۳۵۹ تا قبول قطعنامه ۵۹۸ در سال ۱۳۶۷ همگی با سبک غیر کلاسیک و با تاکتیک

تک شبانه طراحی و اجرا گردید و نتایج و دستاوردهای برای نظام اسلام محقق نمود؛ اما نظر به فرمان حضرت امام(ره) مبنی بر اینکه: «... در هنگام نبرد مجال پرداختن به همه جهات قوت‌ها و ضعف‌ها و طرح‌ها و برنامه‌ها و در حقیقت ترسیم استراتژی دفاع همه‌جانبه^۱ نبوده‌است، ولی در شرایط عادی باید با سعه‌صدر به دور از حُب و بغض‌ها به این مسئله پرداخت ...» (مرندی، ۱۳۸۰: ۱۵۰) نظر به کارآمدی عملیات با رویکرد تک شبانه در دوران دفاع مقدس که به بخشی از آن‌ها اشاره شده و تکلیفی که حضرت امام(ره) در بر عهده کارشناسان این حوزه تعیین نمودند و فراز و فرودی که بر رویکرد تک شبانه به عنوان دستاوردهای کم نظیر دفاع مقدس مترتب است موضوع نوشتار حاضر بررسی عوامل مؤثر بر مرتفع نمودن معایب و تقویت محاسن تک شبانه^۲ تا با تعیین عوامل مؤثر فوق بهره‌گیری از این شیوه نبرد در جنگ احتمالی آینده ارتقاء یابد.

اهمیت و ضرورت پژوهش

تأمل در نکات ذیل اهمیت و ضرورت این پژوهش را مشخص می‌کند: الف) ظرفیت و قابلیت فرماندهان برای ایجاد توسعه و بهره‌گیری از اهمیت رزم نزدیک افزایش یافته و راهبرد: «...إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَانَتْهُمْ بُنْيَانٌ مَرَّضُونَ...» (قرآن کریم، صف: آیه ۴) محقق می‌گردد. ب) نظر به هماهنگی‌های که ایجاد می‌گردد سرعت و شدت عمل در فرایند تک محقق، اثر آتش‌های ثبت تیر شده

۱ - Overwhelming Defense

۲ - Night Attack

دشمن کاهش یافته؛ و راهبرد: «اغزوهم قبل ان یغزوکم»-ترجمه: پیش از اینکه با دشمن بجنگید شما آمادگی کامل برای جنگ با آنها را داشته باشید...» (دشتی، ۱۳۹۴، خطبه ۲۷: فراز ۲) محقق می‌گردد. ج) با توجه به هماهنگی‌هایی که از طریق مهپا صورت می‌پذیرد اثر آتش‌های ثبت تیرشده خودی در مرحله حرکت از خط عزیمت تا هدف و مرحله تصرف افزایش لذا تحکیم و تثبیت هدف سریعتر و با تلفات کمتر محقق می‌گردد و راهبرد: «افسر باید نقشه‌های جنگ را چنان تنظیم کند که خون سربازان و پیروزی را حتی المقدور ضمانت کند» (نیروی زمینی ارتش، ۱۳۶۸: ۱۹۸) محقق می‌گردد. از سویی در صورت مغفول ماندن موضوع و عدم تلفیق علم و تجربه: د) مشکل رهبری عده‌ها که محور هدایت این شیوه تک تلقی می‌گردد مرتفع نخواهد شد. ه) مشکل حفظ سمت تک که از عیوب اساسی و حیاتی تک شبانه تلقی می‌گردد مرتفع نخواهد شد. و) مشکل حفظ دور تک که از عیوب اساسی و ضروریات شدت و سرعت عمل تلقی می‌شود مرتفع نخواهد شد. با تأخیر در تصرف هدف که حاصل این نقیصه می‌باشد هزینه تثبیت و تحکیم هدف افزایش خواهد یافت.

اهداف و سؤالات

این پژوهش در صدد بررسی، شناخت عوامل مؤثر بر مرتفع نمودن معایب و تقویت محاسن تک‌شبانه است. در واقع پاسخ به این سؤال که عوامل مؤثر بر مرتفع شدن معایب و تقویت محاسن تک‌شبانه کدام است؟ ما را به هدف مورد اشاره رهنمون سازد. در راستای ارائه پاسخی منطقی به سؤال اصلی سؤالات فرعی زیر طرح گردید:

الف) آموزش چه تأثیری در مرتفع شدن معایب و تقویت محاسن تک‌شبانه دارد؟

ب) طرح ریزی چه تأثیری در مرتفع شدن معایب و تقویت محاسن تک شبانه دارد؟

ج) تمرین چه تأثیری در مرتفع شدن معایب و تقویت محاسن تک شبانه دارد؟

د) توجیه چه تأثیری در مرتفع شدن معایب و تقویت محاسن تک شبانه دارد؟

ه) تأمین چه تأثیری در مرتفع شدن معایب و تقویت محاسن تک شبانه دارد؟

و) هماهنگی و کنترل چه تأثیری در مرتفع شدن معایب و تقویت محاسن تک شبانه

دارد؟

روش‌شناسی تحقیق

الف) نوع روش تحقیق: این پژوهش از حیث هدف، تحقیقی کاربردی، از حیث سطح تحلیل، تحقیقی توصیفی-تحلیلی و از حیث طبقه‌بندی و روش از یک سو متکی به روش کتابخانه‌ای با استفاده از ابزار فیش‌برداری و مراجعه به تارنماهای اینترنتی می‌باشد. تحقیقات علمی بر اساس دو مبنا یعنی هدف و نیز ماهیت و روش، تقسیم‌بندی می‌شود. که بر اساس هدف تحقیقات علمی را می‌توان به دو گروه بنیادی و کاربردی تقسیم کرد. (حافظ‌نیا، ۱۳۸۹: ۸۵) پژوهش حاضر از لحاظ طرح تحقیق آینده‌نگری است و از آنجایی که هدف پژوهشگر یافتن پاسخ به مسئله و چالش اساسی مطرح شده در بیان مسئله می‌باشد، این تحقیق در زمره تحقیقات نتیجه‌گرا دسته‌بندی می‌گردد. این پژوهش از لحاظ هدف نظر به اینکه با بهره‌گیری از اسناد مدارک دفاع مقدس، منابع نظامی عوامل مؤثر در تک‌شبانه را تبیین می‌نماید؛ از سویی نظر به اینکه نتایج حاصله از پژوهش به توسعه قلمرو ادبیات طرح‌ریزی و هدایت عملیات منجر

می‌گردد؛ در زمره تحقیقات توسعه‌ای-کاربردی است.

ب) روایی و پایایی: نظر به اینکه در پژوهش‌های کیفی، روایی و پایایی به مفاهیمی چون: اثربخشی، انتقال‌پذیری، باورپذیری، تأثیرگذاری، تأثیرپذیری و مقبولیت تبدیل می‌شود لذا برای تعیین روایی از روش والتزوباسل با محاسبه شاخص CVI استفاده گردید. خبرگان، وضعیت هر عامل و شاخص را بر اساس پرسشنامه با طیف چهار^۱ قسمتی لیکرتی تعیین نمودند؛ که نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق فرمول CVI به شرح جدول ۱ می‌باشد:

$$CVI = \frac{\text{تعداد متخصصانی که به مضمون نمره ۳ و ۴ داده‌اند}}{\text{تعداد کل متخصصان}}$$

۱- «مربوط نیست» با عدد ۱ «نسبتاً مرتبط است» با عدد ۲ «مربوط است» با عدد ۳ «کاملاً مرتبط است» با عدد ۴ مشخص گردید.

جدول ۱: CVI شاخص و عوامل

شاخص	فراوانی	CVI	عامل	CVI	CVI کل
آموزش آمادگی عملیاتی	۱۵	۰/۹	آموزش	۰/۹	۰/۸۷
آموزش رسمی یگانی	۱۵	۰/۸			
آموزش تاکتیکی	۱۵	۰/۹			
آموزش برنامه‌ریزی شده	۱۵	۰/۹			
آموزش رزم شبانه:	۱	۱			
آموزش گروهی	۱۵	۱			
آموزش مبتنی بر عمل	۱۵	۰/۸			
تمرین نظامی	۱۵	۰/۹	تمرین	۰/۸۸	
تمرین انضباطی	۱۵	۰/۹			
تمرین صحرایی	۱۵	۰/۹			
تمرین رزمی	۱۵	۰/۹			
تمرین تیراندازی جنگی	۱۵	۰/۹			
تمرین پاسگاه فرماندهی	۱۵	۰/۸			
توجیه ستادی	۱۵	۰/۸	توجیه	۰/۸۳	
توجیه نقشه	۱۵	۰/۸			
توجیه میدانی	۱۵	۰/۹			
تأمین منطقه عقب	۱۵	۰/۹	تأمین	۰/۸۵	
تأمین کلی یگان	۱۵	۰/۸			
طرح ریزی آموزشی	۱۵	۰/۸	طرح ریزی	۰/۸۸	
طرح ریزی عملیاتی	۱۵	۰/۹			
طرح ریزی نیرو	۱۵	۰/۸			
طرح روشنائی	۱۵	۰/۹			
طرح آتش	۱۵	۰/۹			
طرح یدکی	۱۵	۰/۹			
طرح احتمالی	۱۵	۰/۸			
طرح جمع‌آوری اطلاعات	۱۵	۱			
طرح ارتباطات	۱۵	۱			
طرح حرکات	۱۵	۰/۸			
اقدامات کنترلی آتش	۱۵	۰/۹	هماهنگی و کنترل	۰/۹	
اقدامات کنترلی تاکتیکی	۱۵	۱			
اقدامات کنترلی حرکات	۱۵	۰/۹			
اقدامات کنترلی مخصوص	۱۵	۰/۸			

نظر به اینکه حداقل ضریب محتوای قابل قبول CVI ۰/۷۹ می باشد، طبق ارقام مندرج در جدول (۶) ضریب محتوا برای شاخص های ۳۳ گانه بین ۰/۷ تا ۱، برای عوامل بین ۰/۸۳ تا ۰/۹ و برای موضوع ۰/۸۷ تعیین گردید. که نشان دهنده روایی بالا و قابل قبول می باشد. برای پایایی نیز با استفاده از روش کنترل اعضا؛ محقق متن عوامل را با چند نفر از خبرگان چندین مرتبه مرور نموده تا بتوان عوامل را احصا نماید.

مبانی نظری و ادبیات تحقیق

نظر به تجارب گران بها و دستاوردهای عظیم رزمندگان اسلام در دوران دفاع مقدس که متأثر از تک شبانه یک سو و تکلیفی نظر تشریح و تبیین می شود.

نبرد آینده: جنگ آینده از منظر رهنامه نظامی غرب و آمریکا، - عملیات سریع و قاطع، راه اندازی ائتلاف و انجام عملیات مرکب، انجام عملیات تأثیر محور یا مبتنی بر تأثیر، هم زمان سازی قدرت، انجام عملیات غیرخطی، به کارگیری نیروهای ویژه، ارزیابی همه جانبه اطلاعاتی، درگیری هم زمان در سطوح سه گانه، انجام عملیات پیش دستانه، استمرار عملیات تحت هر شرایطی، در هر زمانی و مکانی به صورت ناپیوسته و نامتناوب، توسعه صحنه نبرد و نفوذ در عمق هدف، تکیه بر عملیات روانی، حمله به مراکز ثقل، آفند مسطح، تهاجم هوایی و موشکی دقیق، کاهش هزینه ها، مدیریت آستانه تحمل ملت ها، تأکید بر عملیات سایبری و مجازی سازی جنگ، تغییر در نوع مانور، تکیه بر ابزارهای الکترونیکی و مخابراتی رویکرد شبکه محوری به جنگ، به کارگیری تاکتیک نا هم تراز، ناهمگون و یا نامتقارن در جنگ های آینده، مد نظر قرار دادن ابعاد و جنبه های مختلف جنگ نرم، استفاده از توانمندی های پهباد، علم و فناوری -

می‌باشد. (حیدری: ۱۳۹۱)

تعریف تک شبانه: تکی است در تاریکی شب که برای غافلگیری و فریب دشمن و اجتناب از تلفات زیاد اجرا می‌شود. (ماه پیکر، ۱۳۹۵: ۲۰۹) به عبارت دیگر: تکی است در تاریکی شب که باعث تقلیل دید دشمن و در نتیجه کاهش توان پدافندی دشمن می‌گردد. (خان احمدی، ۱۳۹۴: ۴۵)

منظورهای تک شبانه: فرماندهان این شیوه تک را به پنج منظور زیر طرح‌ریزی و اجرا می‌نمایند:

الف) ادامه فشار به دشمن جهت بهره‌برداری از موفقیت تکرورانه با رویکرد استفاده از موفقیت: استفاده از موفقیت یک عمل آفندی است که به دنبال تک هماهنگ شده موفقیت‌آمیز اجرا می‌گردد. (قنبری جهرمی، ۱۳۸۲) فرمانده این عملیات را به منظور از بین بردن توانایی دشمن در برقراری و هدایت پدافند مجدد و عقب‌نشینی منظم اجرا می‌کند. (دانشگاه امام حسین (ع)، ۱۳۷۶: ۸۷) با توجه به اینکه این عملیات به صورت دو مرحله‌ای طرح‌ریزی و اجرا می‌گردد در مرحله یکم فرمانده در تک هماهنگ شده با تطبیق و هماهنگی کلیه فنون در رزم و لحاظ نمودن جنبه‌های تاکتیکی با حداکثر سرعت مواضع مستحکم دشمن را منهدم و در راستای تصرف اهداف مرحله یکم پیشروی می‌نمایند. در راستای تحقق هدف نهائی عملیات که عوارض حساسی در عمق منطقه نبرد است که از به هم پیوستن مواضع دشمن جلوگیری به عمل آورده؛ زمینه انهدام نهایی او را مهیا می‌سازد در مرحله دوم عملیات؛ که استفاده از موفقیت است با حداکثر سرعت و بدون فوت وقت به سمت اهداف نهایی و قاطع، عملیات

حرکت نماید. لذا هرگونه سهل انگاری در این مقطع از عملیات و فرصت دهی به دشمن در خصوص تجدید سازمان و تحکیم هدف، منجر به افزایش تلفات در مرحله دوم می گردد. لذا فرماندهان در فرایند مرحله یکم پاسگاه تاکتیکی را با مسئولیت جانشین یگان موظف می کنند شرایط و نیازمندی های عملیات استفاده از موفقیت را به گونه ای مهیا سازد تا خط حد پیشنهادی را با عبارت دستوری «به محض تصرف هدف الف هدف ب را تصرف کنید» تدوین و ابلاغ نمایند تا هرگونه فرصت از دشمن جهت: تجدید سازمان و تحکیم هدف و یا عقب نشینی منظم تجدید سازمان جهت پاتک از دشمن اخذ شود. لذا استفاده از موفقیت را با توجه به نقش محوری که زمان برای طرفین متخاصم دارد به صورت تک شبانه طرح ریزی و اجرا؛ تا هدف فوق محقق گردد.

ب) تصرف و اشغال عارضه حساس از زمین به منظور ادامه عملیات با رویکرد شناسایی بارزم: شناسایی بارزم یک نوع عملیات آفندی است با یک نیروی قابل ملاحظه (سپاه، ۱۳۸۷: ۲۷) این عملیات به منظور: کشف گسترش دشمن، مشخص نمودن قدرت رزمی دشمن، تعیین نقاط ضعف و قوت دشمن و سایر اطلاعات طرح ریزی و اجرا می نمایند. کارشناسان و صاحب نظران بر این باورند که این عملیات به عنوان سریع ترین و کامل ترین وسیله توسعه وضعیت و کسب اطلاعات از وضعیت دشمن و زمین منطقه عملیات در راستای مرتفع نمودن مجهولات در اختیار فرماندهان می باشند. این عملیات را به دو روش طراحی و اجرا می نمایند: (۱) دستبرد (۲) تک به هدف محدود. در روش دوم تک به سمت یک و یا چند هدف هدایت می کند. فرماندهان در موضع جدید باید بدون تأخیر و با حداکثر توان در تک هماهنگ شده به

اهداف نهایی عملیات؛ تک نمایند. نظر به اهداف متصور برای شناسایی بارزم؛ این عملیات به صورت تک شبانه طرح ریزی و اجرا و اهدافی را تصرف می نماید سپس تک هماهنگ شده با توجه به ماهیت و قابلیت های متصور با عبور از مواضع اشغال شده در شناسایی بارزم با شیوه تک روزانه به منظور ادامه عملیات با هدف انهدام دشمن طرح ریزی و اجرا می گردد.

ج) استفاده از مزایای تاریکی شب به منظور غافلگیر کردن دشمن: غافلگیری عبارت است از: ضربه زدن به دشمن در زمان و مکانی که دشمن انتظار آن را ندارد، و بالطبع پذیرش و آمادگی آن را نخواهد داشت. (دانشگاه امام حسین (ع)، ۱۳۷۶: ۸) فرماندهان و طراحان عملیات برای غافلگیری سه کارکرد: آشفتگی دشمن، تغییر تعادل قدرت به نفع غافلگیرکننده و اخذ فرصت از دشمن جهت هرگونه عکس العمل کارآمد و مؤثر را متصورند این سه دستاورد زمانی محقق می شود که غافلگیری با: حفظ اسرار، اختفاء حرکات، سرعت، اطلاعات کافی از دشمن و تنوع طرح ها توأم باشد. از سوی دیگر نظر به اینکه موفقیت عملیات نظامی به حرکت یگان در روز، شب، روی جاده و خارج از جاده بستگی دارد. (سپاه، ۱۳۸۵: ۵۸) مهم ترین عاملی که می تواند حرکات را از دید دشمن مخفی نگه دارد شرایط دید محدود به صورت مستمر و وسیع - تاریکی شب - می باشد. لذا فرماندهان تک شبانه را برای غافلگیر نمودن دشمن طراحی و اجرا می نماید. عملیات های رزمندگان اسلام در دفاع مقدس که در بیان مسئله به آن اشاره شد گواه این واقعیت است.

د) ممانعت از مستحکم کردن یا اشغال مواضع توسط دشمن با رویکرد بهره وری

بهبود: این منظور تک‌شبان در راستای تبدیل شناسایی بارزم به تک‌هماهنگ‌شده و تبدیل تک‌هماهنگ‌شده به استفاده از موفقیت، طرح‌ریزی و اجرا می‌شود که در ادامه مورد بررسی قرار می‌گیرد:

۱) ممانعت از مستحکم کردن یا اشغال مواضع توسط دشمن (تبدیل شناسایی بارزم به تک‌هماهنگ‌شده): تک‌هماهنگ‌شده تکی است با: تطبیق و هماهنگی کلیه فنون در رزم و در نظر گرفتن جنبه‌های تاکتیکی (قنبری جهرمی، ۱۳۸۳) اجرای این عملیات: با شناسایی کامل، طرح‌ریزی دقیق در راستای تخصیص مناسب (خان‌احمدی، ۱۳۹۵: ۳۷) میسر است. فرماندهان بعضاً در فرایند طرح‌ریزی و هدایت تک‌هماهنگ‌شده به دلیل هوشیاری دشمن و محدودیت زمان قادر به شناسایی کامل جهت اخذ تصمیم قاطع نمی‌گردد. نظر به کاربرد شناسایی بارزم که: کامل‌ترین و سریع‌ترین ابزار جمع‌آوری اطلاعات در اختیار فرمانده (دانشگاه امام‌حسین (ع): ۱۳۷۶: ۲۷) است. فرماندهان این عملیات را طرح‌ریزی و اجرا می‌نمایند. دشمن پس از آگاهی از اهداف ما در شناسایی بارزم با بهره‌گیری از ملاحظات پدافندی-استفاده صحیح از زمین و زمان (همان: ۷۸)- با آرایش نیروها و طرح‌ریزی آتش‌ها با پشتیبانی متقابل ابتدا اقدام به مستحکم نمودن و سپس بازپس‌گیری مواضع می‌نمایند. تا تک‌هماهنگ‌شده را متوقف و یا به تأخیر اندازند. فرماندهان با طراحی تک‌هماهنگ‌شده با تاکتیک تک‌شبان، چنین فرصتی را از دشمن اخذ می‌نمایند.

۲) ممانعت از مستحکم کردن یا اشغال مواضع توسط دشمن (تبدیل تک‌هماهنگ‌شده به استفاده از موفقیت): استفاده از موفقیت عملیات آفندی است که به

دنبال تک هماهنگ شده موفقیت آمیز اجرا می گردد. (پناهی، ۱۳۹۰: ۵۷) این عملیات به منظور از بین بردن توانایی دشمن در برقراری و هدایت پدافند مجدد یا اجرایی عقب نشینی منظم (همان: ۵۷) طرح ریزی و اجرا می شود. در این مرحله دشمن پس از آگاهی از اهداف عملیات با بهره گیری از ملاحظه رزم پدافندی اقدامات زیر را انجام می دهد تا آفند کننده موفق به تحقق اهداف عملیات خود نگردد:

* با استفاده صحیح از زمین، زمان، آرایش نیروها و آتش ها پدافندی طرح ریزی شده عقب نشینی منظم می کند.

* با استعداد واقعی که متأثر از عقب نشینی منظم می باشد با استعداد واقعی ایجاد شده اقدام به پاتک جهت بازپس گیری مواضع اشغال شده و ترمیم لجن می نماید. (عملیات بدر)

* تأمین: فرماندهان عملیات پدافندی به منظور: جلوگیری از غافلگیری، کشف طرح های پدافندی، حفظ آزادی عمل، کاهش آسیب پذیری (سپاه، ۱۳۸۷: ۴۷) با نهادینه کردن اصل تأمین؛ اقدام به استحکام و یا اشغال مواضع جهت ممانعت از تبدیل تک هماهنگ شده به استفاده از موفقیت می نماید.

* پدافند دورادور: فرماندهان عملیات استفاده از موفقیت را با هدف تک به عمق منطقه پدافندی دشمن - خطوط مواصلاتی، احتیاط، توپخانه، زرهی،...دشمن - جهت جلوگیری از پدافند مجدد و عقب نشینی منظم توسط دشمن طراحی و اجرا می نمایند. فرماندهان عملیات پدافندی با آرایش نیروها و آتش ها، پدافند دورادور را به گونه ای طرح ریزی و هدایت می کنند؛ که یگان آفندی را در دستیابی به اهداف استفاده از

موفقیت که همان مقابله با پدافند مجدد و عقب نشینی منظم است ناکام نماید. این مهم در عملیات بدر توسط دشمن به خوبی طراحی و اجرا گردید.

* **پدافند در عمق:** در عملیات استفاده از موفقیت فرماندهان در مانور احاطه؛ تک اصلی را از پهلوها یا بالای مواضع پدافندی دشمن عبور داده (پناهی، ۱۳۹۰: ۳۷) و اهدافی را به منظور: مقابله با اشغال مواضع اشغال نشده در عمق و اشغال خطوط مواصلاتی در راستای مقابله با عقب نشینی منظم، طراحی و اجرا می نمایند. فرماندهان عملیات پدافندی با آرایش نیروها و طرح ریزی آتشها در منطقه پدافندی به گونه ای اقدام می نمایند که فرماندهان آفندی را در عملیات استفاده از موفقیت در تحقق اهدافشان که همان جلوگیری از پدافند مجدد و عقب نشینی منظم است ناکام گذارند. نماد عملیاتی شدن ملاحظه پدافند در عمق توسط دشمن در عملیات خیبر به وضوح مشهود است.

ه) کاهش تلفات (اجتناب از تلفات زیادی که ممکن است بر اثر تکرورانه): نظر به این فراز از دعای افتتاح که چنین آمده: «... اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَشْكُوْ اِلَيْكَ... وَ كَثْرَةَ عَدُوِّنَا وَقِلَّةَ عَدَدِنَا... خدایا شکایت می کنم به درگاهت... از فراوانی دشمن و کمی عده» (قمی، ۱۳۸۳: ۳۳۰) همواره دشمنان از لحاظ نیرو، آتش، برتری هوایی، تحرک،... نسبت به جبهه حق در برتری قابل ملاحظه ای دارند. این واقعیت در دفاع مقدس به وضوح مشهود بود. در حالی که ایران اسلامی در اوج مظلومیت و تحریم همه جانبه توسط استکبار جهانی قرار داشت ائتلاف عربی، عبری، غربی با تجهیز رژیم بعث عراق به آخرین دستاوردهای نظامی و چراغ سبز به آن کشور در ۱۳۵۹/۰۶/۳۱ از هوا، زمین و

دریا به خاک جمهوری اسلامی تهاجم؛ و بیش از ۲۰۰۰۰ کیلومتر مربع از خاک ایران اسلامی را اشغال کردند. اما نظام اسلامی با توکل بر خداوند متعال، محوریت فرهنگ عاشورا و بهره‌گیری از تک‌شبانه در کوتاه‌ترین زمان موفق به متوقف نمودن دشمن در زمین‌های اشغالی و سپس آزادسازی آن‌ها گردید. و در ادامه با ورود به خاک عراق علاوه بر خارج کردن شهرهای مرزی از زیر آتش دشمن، اقدام به تنبیه متجاوز نمودند. تجارب دفاع مقدس گویای این واقعیت است رزمندگان اسلام با بهره‌گیری از تک‌شبانه جهت جبران برتری توان‌رزمی دشمن که بعضاً به ۱۰ برابر می‌رسید با حداقل تلفات مأموریت را با موفقیت اجرا و اهداف را محقق نمودند.

مشخصات تک‌شبانه: تک‌شبانه با دو مشخصه -معایب و محاسن- از تک روزانه منفک و مجزا می‌شود که در راستای تبیین بهتر عوامل مؤثر در طرح‌ریزی، هدایت و کنترل تک‌شبانه هر مشخصه با شاخص‌های مرتبط تجزیه و تحلیل می‌شود.

الف) محاسن: همان‌گونه که در مبحث منظوره‌های تک‌شبانه اشاره گردید این عملیات برای: کاهش تلفات، بهره‌وری بهینه، غافلگیری دشمن و... طراحی و اجرا می‌گردد منظوره‌های فوق و سایر منظورها که به دلیل محدودیت از ذکر آن خودداری گردید با محاسن تک‌شبانه که به شرح زیر است محقق می‌شود.

*رزم نزدیک: طراحان تک‌شبانه با بهره‌گیری از تاریکی شب که زمینه‌ساز اختفا حرکات و فعالیت‌ها یگان‌های رزمی و پشتیبانی رزمی می‌شود اولاً نیازمندی‌های تداوم عملیات را در حداقل زمان به موضع تک انتقال می‌دهند. ثانیاً با ایجاد معبر در میدان و اعزام یگان تک‌ور به موضع تک در جلو خط تماس، شرایط رزم نزدیک را مهیا

می‌نماید. این مهم در عملیات والفجر ۸ و خیبر به وضوح شکل گرفت. در دو عملیات فوق و سایر عملیات‌ها آفندی دفاع مقدس با چنین رویکردی رزمندگان اسلام با بهره‌گیری از این مزیت تک شبانه چنان بر دشمن یورش بردند و توان هرگونه عکس‌العمل را از دشمن اخذ و تلفات (کشته، اسیر و مجروح) دشمن را در مرحله اول عملیات به شدت افزایش دادند.

* ارتقاء اثر آتش‌های خودی: در عملیات آفندی با رویکرد تک‌شبانه اثر آتش‌های سازمانی یگان، اعم از منحنی و مستقیم زن به دلایل زیر افزایش می‌یابد:

(۱) طرح ریزی آتش‌ها برای خاموش کردن آتش‌های پدافندی دشمن شامل: آتش ضد آتشبار، اجرای آتش مستقیم روی مواضع پدافندی آتش مانور. (پناهی، ۱۳۹۰: ۲۴)

(۲) تک در جبهه باریک و عمق: نظر به عرض واگذاری حداقلی به یگان آفندی انبوه آتش‌ها در منطقه محدود اثربخشی آتش‌ها در فرایند نبرد را افزایش می‌دهد.

(۳) آرایش: با عملیات آفندی یگان پدافندکننده اقدام به عملیات تأخیری، عقب‌نشینی و یا پدافند متحرک می‌نماید. هر نوع عملیات اتناذی توسط دشمن جهت اشغال مواضع اشغال نشده، دشمن را مجبور به حرکت ستون جمع می‌نماید این امر اثر آتش‌های ثبت تیرشده خودی بر روی دشمن در حال عقب‌نشینی؛ روی خطوط مواصلاتی را به نحو قابل ملاحظه‌ای افزایش می‌دهد.

(۵) شیوه اجرا آتش‌ها: در عملیات آفندی به دلیل اینکه اولاً: بُرد جنگ‌افزارهای توپخانه که عموماً ۳/۱ عقب خط تماس و ۳/۲ جلو خط تماس می‌باشد ثانیاً تراکم

آتش‌ها اثر آتش‌ها به نحو قابل ملاحظه‌ای افزایش می‌یابد.

۶) رزم نزدیک: در تک‌شبانه نظر به اینکه موضع تک عموماً در جلو خط عزیمت می‌باشد و در چنین شرایطی حداقل مسافت را با دشمن دارد با اعلام رمز عملیات و اجرای آتش توسط رده تک‌ور اثر آتش‌ها به شدت افزایش می‌یابد.

* کاهش اثر آتش‌های دشمن: در عملیات آفندی با رویکرد تک‌شبانه اثر آتش‌های سازمانی دشمن، اعم از منحنی و مستقیم زن به دلایل زیر کاهش می‌یابد:

۱) تاریکی شب: نظر به افزایش اهمیت رزم نزدیک متأثر از تاریکی شب، و عدم توانایی دیده‌بان دشمن در اصلاح آتش‌ها، اثر آتش‌های دشمن به شدت کاهش می‌یابد. مؤید این واقعیت حجم اندک و ناکارآمد آتش‌های توپخانه دشمن در زمان اجرای تک‌شبانه در اکثر عملیات‌های دفاع مقدس از جمله در عملیات فتح‌المبین، خیبر و بدر می‌باشد.

۲) غافلگیری: با توجه به تأثیر غافلگیری در تک‌شبانه که به برهم خوردن تعادل قوا و اختلال در سیستم فرماندهی و کنترل او از جمله مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش دشمن می‌شود، منجر به قطع یا کاهش اثر آتش‌های دشمن می‌گردد. نماد این واقعیت سقوط مهپا^۱ دشمن در عملیات فتح‌المبین است.

۳) آرایش: در عملیات آفندی با رویکرد تک‌شبانه با توجه به اشرافیت اطلاعاتی،

۱- مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش

یگان تک‌ور به منظور انهدام مواضع اولیه دشمن در حداقل زمان، با حداقل نیرو و حداقل امکانات اقدام به اتخاذ آرایش خط، با محوریت رزم نزدیک می‌نمایند. این مهم منجر به کاهش اثرات آتش‌های پدافندی دشمن می‌گردد.

۴) آتش ضد آتشبار: در عملیات آفندی مهیا با توجه به حجم آتش انبوه، متراکم و دقیق بر روی مواضع توپخانه و ادوات دشمن و انهدام گسترده آن‌ها، زمینه کاهش حجم و تأثیر آتش دشمن را محقق می‌سازد.

ب) معایب: تک‌شبانۀ علاوه بر محاسن که در مبحث قبل به آن اشاره گردید دارای معایبی است که باید در فرایند تصمیم‌گیری به آن توجه نمود و در راستای مرتفع شدن آن‌ها تفکر و تدبیر کرد. نظر به معایبی که بر این تاکتیک و شیوه جنگیدن مترتب و هزینه‌های سنگین و جبران‌ناپذیری که ممکن است از ناحیه این شیوه جنگ به یگان تحمیل شود حضرت علی(ع) در دستورالعملی به معقل ابن قیس ریاحی^۱ یکی از فرمانده نبرد صفین که با سه هزار نفر به عنوان مقدمه سپاه به سوی شام در حرکت بود چنین ابلاغ می‌فرماید: «... وَلَا تَسِرْ أَوَّلَ اللَّيْلِ، فَإِنَّ اللَّهَ جَعَلَهُ سَكَنًا، وَقَدْرَهُ مُقَامًا لَا ظَعْنَأً

۱- معقل ابن قیس ریاحی از بزرگان و شجاعان کوفه بوده که هم سابقه ریاست و هم عمل داشته‌است. او یکی از امرای سپاه امام(ع) در جنگ جمل بوده‌است و هنگامی که امام(ع) عازم «صفین» شد و در «نخيله» برای سپاهش سخنرانی کرد(خطبه ۴۸) «معقل» بپا خواست و عرض کرد: ای امیرمؤمنان سوگند بخدا که جز افراد بدگمان و منافق از سپاه تو تخلف نمی‌ورزند. هنگامی که امام(ع) به «مدائن» رسید معقل بن قیس را با سه هزار نفر پیشاپیش لشکر بسوی «صفین» گسیل داشت و او را توصیه و سفارش‌هایی نمود که وصیت بالا قسمتی از آن می‌باشد. «نصر ابن مزاحم» در کتاب «صفین» قسمتی از این وصیت را در صفحه ۱۹۸ آورده است. (مصادر نهج البلاغه جلد ۳: ۲۲۵ و ۲۲۶)

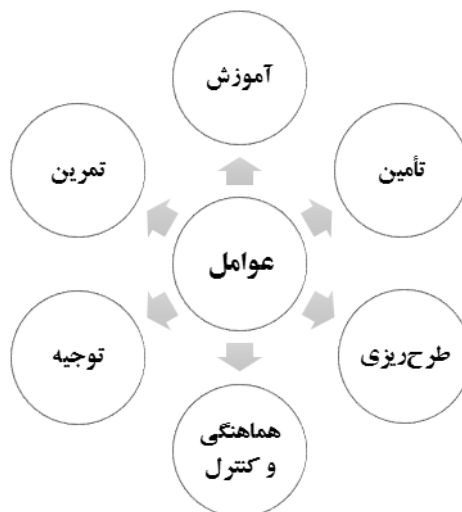
فَأَرِحْ فِيهِ بَدَنَكَ، وَرَوِّحْ ظَهْرَكَ، فَإِذَا وَقَفْتَ حِينَ يَنْبَطِحُ السَّحَرُ أَوْ حِينَ يَنْفَجِرُ الْفَجْرُ - ترجمه: در ابتدای شب کوچ مکن که خداوند شب را وسیله آرامش قرار داده و آن را برای اقامت و توقف تعیین کرده، نه کوچ و مسافرت، بنابراین شب هنگام بدنت را آرام کن و مرکب‌ها را نیز آسوده بگذار پس آنگاه که توقف نمودی به هنگام سحر یا وقتی که سپیده دمید، به یاری خدا حرکت کن...» (مکارم شیرازی، ۱۳۹۱، ج: ۹، ۱۶۴) نظر به فرمان حضرت و تجارب دفاع مقدس که در اسناد مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است اهم معایب این شیوه نبرد در دو حوزه زیر متصور است:

* اشکال در حفظ سمت تک: فرمانده یگان به محض شروع تک، در پی آن است که عملیات را با حداکثر سرعت، غافلگیری و شدت عمل به سمت هدف مورد نظر هدایت کند. تک‌شبانان با توجه به محدودیت دید که یک حُسن برای اختفا حرکات، فعالیت‌ها و اقدامات محسوب می‌شود و در اقدامات قبل از تک بسیار مؤثر است و تلفات را به شدت کاهش می‌دهد لکن هدایت و کنترل عملیات را نظر به - استعداد دشمن، میزان آمادگی مواضع دشمن، موانع و استحکامات دشمن، اقدامات تأمینی دشمن، وضعیت زمین (روئیدنی‌ها، برجستگی‌ها و فرورفتگی‌ها، جنس زمین، عوارض مصنوعی)، شرایط دید (مختصات روشنایی)، وسایل روشنایی، تشابه معبرها، تفاوت توان‌ها و انگیزه‌ها ... - با مشکل حاد و اساسی حفظ سمت تک مواجه می‌نماید.

* ازدیاد اشکال در کنترل و فرماندهی عده‌ها: تک‌شبانان به هر منظوری که طرح‌ریزی و اجرا شود عموماً فرماندهان در فرایند هدایت نبرد با توجه به محدودیت‌های از جمله: تاریکی شب، ترس حاصل از غافلگیر شدن توسط دشمن،

سکوت و به گوش رادیویی، شکل زمین، شرایط جوی، جنگ الکترونیک دشمن، برداشت متفاوت فرماندهان تابعه از وضعیت ... هدایت عملیات را با مشکل کنترل و فرماندهی (رهبری عده‌ها) مواجه می‌سازد.

با توجه به مطالعات اکتشافی: الف) کارگروه مطالعاتی در مرکز شتاب دانشگاه امیرالمؤمنین (ع) جمع‌بندی نظرات کارشناسان، ب) تجربه: ۷۳ ماه تجربه محقق در دفاع مقدس ج) مصاحبه: جمع‌بندی نقطه نظرات فرماندهان دفاع مقدس و نبردهای جدید د) تنظیم و توزیع پرسشنامه CVI حاوی ۳۳ شاخص مرتبط با عوامل شش‌گانه بین ۱۵ نفر از فرماندهان دفاع مقدس که با رتبه ۰/۸۷ تأیید گردید. عوامل مؤثر در موفقیت تک‌شبان - تقویت محاسن و مرتفع شدن معایب - به شرح زیر احصاء گردید که در ادامه هر کدام از عوامل متناسب با ظرفیت نوشتار تشریح، توصیف و تبیین می‌شود.



مدل مفهومی (۱) عوامل مؤثر بر مرتفع شدن معایب و تقویت محاسن تک‌شبان

۱) آموزش^۱: آموزش از عوامل اساسی است که نقش حیاتی در ارتقاء آمادگی رزمی^۲ و موفقیت تک شبانه دارد. حضرت علی(ع) این مهم را چنین ابلاغ می فرمایند: «اعزُّوهُمْ قَبْلَ أَنْ يَعْزُوَكُمْ»-ترجمه: پیش از اینکه با دشمن بجنگید شما آمادگی کامل برای جنگ با آن ها را داشته باشید...» (شیروانی، ۱۳۹۱، خطبه ۲۷: فراز ۲) در راستای تبیین نقش این عامل در موفقیت تک شبانه، به چند تعریف آموزش اشاره می شود: «به انتقال مجموعه ای از مهارت ها و دانستنی های گفته می شود که برای بهینه کردن رفتار شغلی و تغییر رفتار کارکنان در وضع مناسب فرد و سازمان صورت می گیرد.» (ماه پیکر، ۱۳۹۵: ۴۶) به عبارت دیگر به فعالیت های اطلاق می گردد که: افراد یا یگان ها را برای اجرای وظیفه یا شغل آماده می کند.» (همان) از منظر دیگر: «عملی است برنامه ریزی شده، هماهنگ شده و مداوم که در کلیه سربازان مهارت ها و حالت ها را توسعه می دهد که انجام مأموریت را تخمین می زنند.» (همان: ۴۷) نظر به معایب و محاسن تک شبانه، ابلاغ حضرت در خطبه ۲۷ مبنی بر ارتقا آمادگی همه جانبه یگان قبل از عملیات، نظر نقش محوری آموزش در تقویت محاسن و مرتفع شدن معایب که به ارتقاء آمادگی یگان منجر می گردد فرماندهان امر خطیر آموزش در حوزه های زیر توجه می نمایند تا با تبادل اطلاعات، انتقال تجارب و ارتقاء مهارت قادر به طرح ریزی و اجرایی موفقیت آمیز تک شبانه گردد.

۱ - Training

۲ - Combat Availability

الف) آموزش آمادگی عملیاتی^۱: این آموزش مبتنی بر مأموریت بر اساس جدول سازمان و تجهیزات و فعالیت های پشتیبانی رزمی و پشتیبانی خدمات رزمی است. (ماه پیکر، ۱۳۹۵: ۴۷)

تجزیه و تحلیل: هر کدام از منظورهای پنج گانه تک شبانه - ادامه فشار به دشمن به منظور بهره برداری از موفقیت تک روزانه، تصرف عارضه حساسی از زمین برای ادامه عملیات، استفاده از تاریکی شب برای غافلگیر نمودن دشمن، جلوگیری از مستحکم کردن مواضع توسط پدافند کننده، اجتناب از تلفات زیاد ناشی از تک روزانه - تحقق اهداف متصور زمانی میسر است که یگان: قبل از عملیات (منطقه تجمع تا موضع تک) حین عملیات (شکستن مواضع و تصرف هدف) بعد از عملیات (تثبیت و تحکیم هدف) طبق زمان بندی صورت گرفته و بر اساس استعداد موجود قادر به انجام وظایف باشد. این مهم نظر به شیوه و رویکرد تک شبانه که باید در شرایط دید محدود و رعایت غافلگیری طرح ریزی و اجرا شود. باید به امر مهم و حیاتی آموزش آمادگی عملیاتی توجه ویژه شود تا یگان های رزمی، پشتیبانی رزمی و پشتیبانی خدمات رزمی از این فرایند موفق به ارتقاء آمادگی عملیاتی یگان گردیده و زمینه اجرا تک شبانه موفقیت آمیز به نحو شایسته مهیا گردد.

ب) آموزش رسمی یگانی^۲: عبارت است از: «کلیه آموزش هایی که یگان های عملیاتی سازمان های نیروهای مسلح برابر برنامه تفصیلی سالیانه به منظور حفظ و ارتقاء

۱ - Operational Readiness Training

۲ - Training Formal Unit

دانش (عمومی و تخصصی) مهارت‌های لازم و هماهنگی بین رسته‌ها حداکثر تا سطح گردان انجام می‌گیرد. (حسنی سعدی، ۱۳۹۵: ۸۷) این آموزش توسط یگان برای تلفیق مهارت‌های فردی اجرا می‌شود و یگان را برای اجرای مأموریت بر اساس جدول سازمان و تجهیزات آماده می‌کند. (ماه پیکر، ۱۳۹۵: ۵۱)

تجزیه و تحلیل: نظر به معایب تک‌شبانه - اشکال در کنترل و رهبری عده‌ها و حفظ سمت تک - و محاسن این شیوه عملیات - افزایش اهمیت رزم نزدیک، کاهش اثر آتش‌های منحنی زن دشمن و افزایش اثر آتش‌های ثبت تیر شده خودی - سین آموزشی و برنامه آموزش بلندمدت یگان باید به گونه‌ای تدوین و اجرا شود که رده تک‌ور و خدمه‌ها به یک اشرافیت کامل مهارتی جهت رزم نزدیک نائل گردد. در سطح فرماندهی آموزش دروس ستادی و تمرین پاسگاه فرماندهی باید قابلیت لازم را برای کنترل و هدایت تک‌شبانه در افسران (تصمیم سازان و تصمیم گیران) ایجاد نماید. در آموزش رسمی یگانی معاونت آموزش سین آموزشی را به تدریس اقدامات کنترلی آتش، اقدامات کنترلی حرکات، اقدامات کنترلی تاکتیکی و اقدامات کنترلی مخصوص اختصاص می‌دهد تا دو اشکال عمده حفظ سمت تک و کنترل و رهبری عده‌ها مرتفع شود و اثر آتش‌های خودی افزایش و اثر آتش‌های دشمن به شدت کاهش یابد.

ج) آموزش رزم شبانه: آموزشی است شامل آشنایی پرسنل به رزم در شب و محدودیت‌ها ناشی از تاریکی شب (حرکت در شب، سمت یابی در شب، تیراندازی در شب، الحاق در شب. (همان: ۴۲)

تجزیه و تحلیل: فرماندهان دفاع مقدس معتقدند این شیوه آموزش هماهنگی، هم

افزایی، تشریک مساعی در سطوح مختلف به ویژه رزم نزدیک که مرحله شکستن مواضع اولیه دشمن می‌باشد و باید با رعایت اصل غافلگیری توأم باشد را به سرعت افزایش می‌دهد.

د) آموزش تاکتیکی^۱: عبارت است آموزش افراد و یگان‌ها در کلیه مراحل عملیات رزمی مشتمل بر عملیات آفندی، پدافندی، حرکات به عقب، تأمین، راهپیمایی‌ها... (همان: ۵۰)

تجزیه و تحلیل: عملیات یگان‌های رزمی با توجه به مسئولیت آموزش یگانی که بر عهده هستند در راستای مرتفع نمودن معایب تک‌شبان که شامل حفظ سمت تک و راهبری و کنترل عده‌ها می‌باشد با طراحی و اجرای آموزش تاکتیکی در سطوح زیر سرعت، قابلیت انعطاف، دقت آتش‌ها، یگان‌های رزمی در تک‌شبان را افزایش می‌دهند:

* آموزش تاکتیکی: (آتش و حرکت) دسته در دشت، کوهستان، آبی خاکی، جنگل، ... (معاونت آموزش نرسا، ۱۳۸۵: ۴) این شیوه آموزش در دفاع مقدس از جمله در عملیات والفجر ۴ در سه مرحله با شیوه تک‌شبان و با هدف آزادسازی دره شیلر، پادگان پنجوین، گرمک و خارج کردن مریوان از زیر آتش توپخانه طرح‌ریزی و ابلاغ گردید یگان‌های مانوری با شبیه‌سازی عملیات چنان قدرت و توان رزمی یگان را افزایش دادند که یگان‌ها در ساعات اولیه موفق به تحقق اهداف عملیات گردیدند.

* آموزش تاکتیکی: (آتش و مانور) گردان در دشت، کوهستان، آبی خاکی، جنگل،

... (همان: ۴) آموزش آبی خاکی برای عملیات‌های بیت‌المقدس، خیبر، بدر، والفجر ۸ کربلا ۱، والفجر ۱۰ به صورت گسترده طراحی و اجرا گردید به عنوان مثال این آموزش برای عملیات بدر و والفجر ۸ چنان مؤثر و کارآمد بود که رزمندگان اسلام در همان ساعات اولیه موفق شدند اهداف خود را در آن سوی هورالعظیم و اروندرود محقق نمایند.

ه) آموزش برنامه‌ریزی شده: روشی است که مطالب آموزشی به دقت تجزیه و تحلیل و به طور منطقی تنظیم می‌شود. در این حالت مطالب آموزشی در مراحل کوچک (قدم به قدم و مرحله‌ای) ارائه می‌شود و به طور منظم توالی می‌یابد و متربی بلافاصله با پاسخ‌های صحیح کسب معلومات می‌نماید. (رستمی، ۱۳۸۶: ۴۰)

تجزیه و تحلیل: این شیوه آموزش در مرتفع کردن نواقص رزم نزدیک برای تک‌ور بسیار مثمر ثمر می‌باشد و رزمنده را مهیا می‌سازد تا با شرایط به سرعت تطبیق یابد.

و) آموزش گروهی: آموزش خدمه توپ‌ها، تیم‌های تیراندازی، رسدهای آموزش یگانی مانند گروه‌ها، دسته‌ها و گروهان‌ها را آموزش گروهی گویند. (همان: ۴۳)

تجزیه و تحلیل: این آموزش رزمنده را آماده می‌نماید تا وظایف تیمی یا یگانی خود را که برای اجرای مأموریت سازمانی یا عملیاتی ضرورت دارد را به نحو شایسته انجام دهند. که شامل آموزش با استفاده از وسایل، گروهی تاکتیکی، گروهی چند رده‌ای می‌باشد. سه رویکرد فوق در تقویت عملکرد رزم نزدیک، افزایش اثر آتش‌های ثبت تیر شده خودی و حفظ سمت تک بسیار تأثیرگذار است.

ح) آموزش مبتنی بر عمل: نوعی راهبرد آموزشی است که در آن یادگیری از طریق یک یا چند وظیفه به وسیله فرد با یگان تحت شرایط ویژه انجام می‌گیرد تا فرد با یگان بتواند مهارت مورد قبولی را که معیارهای آموزشی تعیین کرده‌اند نشان دهد. (ماه پیکر، ۱۳۹۵: ۵۵)

تجزیه و تحلیل: این آموزش که در افزایش عملکردها به ویژه در تک شبانه نقش حیاتی دارد با استفاده از نمایش‌های کوتاه، مربی محوری، مهارت محوری، تمرین و تکرار در راستای تحقق اهداف آموزش در مرتفع شدن معایب و تقویت محاسن نقش حیاتی دارد. نماد این عملکرد آموزشی در عملیات والفجر ۸ در عبور از رودخانه و سرعت در تحقق اهداف عملیات به وضوح مشهود بود. به صورتی که یک گروهان تانک دشمن صبح عملیات با سرعت از بین مواضع رزمندگان اسلام که هنوز موفق به ایجاد خاک‌ریز نشده بودند عبور کرد و در چند کیلومتری عقبه خط به اسارت رزمندگان اسلام درآمد.

۲) تأمین^۱: حفاظت در مقابل عملیات جاسوسی، خرابکاری، دیده‌بانی، ایذایی و غافلگیری دشمن (ماه پیکر، ۱۳۹۵: ۱۸۷) این عامل با دو رویکرد زیر قادر به مرتفع کردن معایب و تقویت محاسن و در نهایت حفظ موفقیت‌آمیز دور تک شبانه می‌گردد:

الف) تأمین کلی یگان: نظر به اقدامات تأمین چون: اعزام عناصر تأمینی، تأمین ارتباطات، سری نمودن طرح‌ها و دستورات، اطلاعات و ضد اطلاعات، شناسایی و ضد

شناسایی فرمانده جهت حفظ قدرت رزمی، سرعت اختفاء حرکات که از ناحیه تأمین کلی یگان محقق می‌شود برای فرماندهان و طراحان عملیات با رویکرد تک شبانه حفظ آزادی عمل، کاهش آسیب‌پذیری، قابلیت انعطاف که در موفقیت تک‌شبانه بسیار کارآمد است برای فرماندهان عملیات مهیا می‌نماید.

ب) تأمین منطقه عقب: تک مختل‌کننده عملیاتی آفندی به منظور واردکردن ضربه سخت به دشمن، هنگامی که در حال تجمع یا گسترش برای عملیات آفندی است (ماه پیکر، ۱۳۹۵: ۲۰۸) نظر به اینکه احتیاط به عنوان قدرت نفوذ فرمانده در عملیات، توپخانه به عنوان حفظ دور تک، مخابرات به عنوان تأمین‌کننده ارتباط فرمانده با سایر رده‌ها و... مهندسی ترمیم‌کننده خطوط مواصلاتی و مواضع و استحکامات، پاسگاه فرماندهی به عنوان طراح، هدایتگر و کنترل‌کننده عملیات که همه این عناصر در عقب مستقر هستند هدف تک مختل‌کننده دشمن می‌باشند؛ فرماندهان یگان احتیاط را موظف به تهیه تأمین منطقه عقب می‌نماید تا از این فرایند قدرت رزمی حفظ، از غافلگیر شدن در امان، و آزادی عمل مهیا گردد.

تجزیه و تحلیل: نظر به نقش غافلگیری در موفقیت تک‌شبانه فرماندهان هدایت‌گر تک‌شبانه باید با رعایت تأمین در راستای: سری نمودن طرح‌ها و دستورات، اختفا حرکات، ارتباطات، حفاظت اطلاعات و... اقدام می‌نمایند نظر به نقش تأمین در موفقیت عملیات به ویژه تک‌شبانه که باید توأم با غافلگیری باشد حضرت علی (ع) فرماندهان را چنین خطاب می‌فرماید: «الظَّفَرُ بِالْحَزْمِ، وَالْحَزْمُ بِإِجَالِهِ الرَّأْيِ، وَالرَّأْيُ بِتَخْصِيْنِ الْأَسْرَارِ- ترجمه: پیروزی به دوراندیشی است و دوراندیشی به جولان اندیشه و جولان اندیشه

به نگاه داشتن اسرار است...» (دشتی، ۱۳۹۴: حکمت ۴۸) عامل فوق حفظ آزادی عمل، غافلگیر کردن دشمن و غافلگیر نشدن خودی، را برای فرماندهان تک شبانه فراهم می‌سازد.

۳) تمرین: نظر به مشخصات تک‌شبانه، اهداف و منظورهای این شیوه نبرد، از جمله عوامل مؤثر در مرتفع نمودن معایب و تقویت محاسن و در نهایت موفقیت تک‌شبانه تمرین و ممارست است. با مطالعات اکتشافی - بهره‌گیری از تجارب دفاع مقدس، اسناد و مدارک شاخص‌های این عامل احصاء و به شرح زیر مورد بررسی قرار می‌گیرد:

الف) تمرین پاسگاه فرماندهی^۱: تمرین پاسگاه فرماندهی برای ارزیابی و اطمینان از کارایی فرمانده و ستاد یک یگان نظامی در هدایت و کاربرد یگان‌های تابعه در عملیات با شرکت کلیه ستادهای رده پایین‌تر به طور حقیقی ستاد رده‌بالا تر به طور فرضی و ممکن است این تمرین در زمان و مسافت حقیقی یا غیرحقیقی اجرا شود. (ماه پیکر، ۱۳۹۵: ۲۱۱)

تجزیه و تحلیل: عیب اساسی تک‌شبانه رهبری عده‌ها در فرایند عملیات است. که بعضاً باعث تأخیر در تحقق هدف و یا عدم موفقیت عملیات می‌گردد. تمرینات پاسگاه فرماندهی از تمریناتی که عیب فوق را مرتفع نمودن می‌نماید. زیرا پاسگاه فرماندهی مجموعه افراد، تأسیسات و تسهیلاتی است که عملیات را طرح‌ریزی، هدایت و کنترل

۱ - Post Command Exercise

می‌کند. این تمرین که بر اساس یادداشت آموزشی و یا سناریو و فقط با کار روی نقشه و ارسال و دریافت پیام‌ها برابر جدول حوادث و ارزیابی اقدامات انجام شده توسط داوران در برابر هر حادثه انجام می‌شود. زمینه تبادل اطلاعات و فهم مشترک، فرمانده با یگان‌های تحت امر، یگان هم‌جوار و رده بالاتر را فراهم نموده؛ و قدرت نفوذ فرمانده در ستاد تخصصی، عمومی و شخصی که زمینه‌ساز فرماندهی و کنترل عملیات می‌باشد را مهیا می‌سازد.

ب) **تمرین انضباطی**^۱: تمرینی است برای آمادگی و ارتقاء روحیه و اجرای سریع فرامین است. (رستمی، ۱۳۹۶: ۲۸۸)

تجزیه و تحلیل: تک شبانه با توجه هدف و شیوه اجرا که با روشنایی یا بدون روشنایی باشد به یک سطح از تمرین انضباطی نیازمند است. تا از این فرایند با ارتقاء آمادگی، حفظ و تقویت روحیه که منجر به حرکات منظم و یکپارچه و اجرای سریع دستورات می‌گردد اهداف عملیات را در حداقل زمان و با حداقل امکانات محقق نمایند. مضافاً تمرین فوق غافلگیر که از ضروریات رزم نزدیک در تک شبانه می‌باشد را برای فرماندهان محقق می‌کند.

ج) **تمرین نظامی**^۲: تمرین راهکنشی یا عملیاتی است برای آموزش و انضباط (ماه پیکر، ۱۳۹۵: ۲۱۲)

۱ -Disciplinary Exercises

۲ -Military Maneuver

تجزیه و تحلیل: نظر به دو عیب اساسی تک‌شبانه -حفظ سمت‌تک و رهبردی عده‌ها- که در تحقق اهداف در زمان تعیین‌شده نقش اساسی دارد فرماندهان در راستای مرتفع شدن بخشی از معایب فوق با تمرین نظامی زمان، منابع انسانی و تجهیزاتی را مدیریت می‌نمایند. زیرا تمرین نظامی در سطح تیم، دسته و گروهان با رویکرد آتش و حرکت تمرین راهکنشی انضباط عملیاتی را که از ضروریات تک‌شبانه می‌باشد را محقق می‌سازد.

د) تمرین صحرائی^۱: تمرین صحرائی برای ارزیابی اطمینان از کارایی فرمانده و ستاد یک یگان نظامی در هدایت و کاربرد عملیاتی یگان‌های تابعه؛ که در این تمرین علاوه بر تمرین امور ستادی، عملاً کلیه یگان‌های تابعه و زیر امر و ستاد آن‌ها در یک عملیات تمرینی طرح‌ریزی شده همانند یک عملیات واقعی در رزم شرکت می‌کنند. (ماه پیکر، ۱۳۹۵: ۲۱۱)

تجزیه و تحلیل: این تمرین با همراهی عناصر رزمی، پشتیبانی رزمی و پشتیبانی خدمات رزمی اعم از سازمانی، مأمور ... در فرایند اجرای موفقیت‌آمیز تک‌شبانه که یک نوع عملیات پیچیده، حساس و سرنوشت‌ساز محسوب می‌شود بسیار تأثیرگذار است. میزان تأثیرگذاری به اجرای تمرین در شرایط آب و هوایی مختلف و مناطق عملیاتی مشابه بستگی دارد.

۱ -Field Exercises

ه) تمرین رزمی^۱: این تمرین برای آموزش حرکات و آرایش‌های رزمی یگان‌های کوچک‌تر اجرا می‌شود و این تمرین‌ها معمولاً با باز شدن صف‌ها، مسافت و فواصل از یکدیگر اجرا می‌شود. (همان: ۲۱۱)

تجزیه و تحلیل: تجارب دفاع مقدس در خصوص تک‌شبانه گویایی این واقعیت است که موفقیت این شیوه نبرد، در سطح تاکتیکی به حرکات یگان‌ها در روی جاده و خارج از جاده، به ویژه در شب و اخذ آرایش‌های رزمی متناسب با تاکتیک عملیات بستگی دارد. و این مهم با تمرین رزمی محقق می‌شود زیرا که در تک‌شبانه در مرحله شکستن مواضع مستحکم شدن و حرکت از خط عزیمت تا هدف بسیار متمر ثمر است.

و) تمرین تیراندازی جنگی^۲: نوعی تمرین است که در آن یگان‌های راهکنشی، مسئله‌ای را که مشتمل بر وضعیت راهکنشی است، حل نموده و از مهمات جنگی علیه هدف‌هایی که نمایانگر دشمن باشد استفاده می‌کنند. (همان: ۲۱۱)

تجزیه و تحلیل: نظر به نقشی که این تمرین در ارتقاء مهارت نیروی تک‌ور و افزایش اثر آتش‌های مستقیم و منحنی دارد. حضرت علی(ع) خطاب به فرماندهان می‌فرمایند: «... أَكْمِلُوا اللَّامَةَ وَ قَلِّبُوا السُّيُوفَ فِي أَعْمَادِهَا قَبْلَ سَلِّهَا ترجمه: جنگ‌افزارهای خویش مهیا و کامل کنید و شمشیرها را پیش از آنکه آخته دارید در نیام‌های شان بیازمایید که آسان بیرون آیند...» (خان احمدی، ۱۳۹۶: ۹۴) با توجه به دو حُسن

۱ - Combat Drill

۲ - Combat Firing Practice

تک‌شبانہ - افزایش رزم اهمیت نزدیک - افزایش اثر آتش‌های ثبت تیرشده خودی - فرماندهان با طراحی و اجرای تمرین تیراندازی جنگی که منجر به هم محوری سلاح‌ها، تطبیق مهمات با سلاح و... می‌گردد اثر آتش‌های را افزایش داده و موفقیت تک‌شبانہ را میسر می‌سازند.

۴) **توجیه:** توجیه عبارت است از: «تقدیم و ارائه اخبار به فرمانده، ستاد و یا مقامات تعیین شده» (رستمی، ۱۳۸۶: ۲۹۸) این توجیه در چهار سطح: توجیه برای اخبار، توجیه برای تصمیم‌گیری، توجیه مأموریت و توجیه ستادی - صورت می‌گیرد.

تجزیه و تحلیل: از فرایند چهارگانه متصور اولاً: تعامل بین افسران ستاد تخصصی، عمومی و شخصی بیشتر شود. ثانیاً زمینه شناخت عمیق فرماندهان یگان‌ها را نسبت به: منطقه عملیات، تأثیر شرایط منطقه بر عملیات خودی و دشمن، مأموریت یگان، رده‌بالا تر، هم‌جوار و رده تحت امر را فراهم می‌سازد. ثالثاً تعامل و شناخت فرمانده را نسبت به نوع و شیوه پشتیبانی عناصر پشتیبانی‌کننده از عملیات را مهیا می‌نماید. این توجیه در سه سطح زیر صورت می‌پذیرد:

الف) توجیه نقشه: از دیگر توجیحات مؤثر در موفقیت تک‌شبانہ که هماهنگی و کنترل را جهت مقاطع مختلف عملیات مهیا می‌کند و در رفع معایب و تقویت محاسن تک‌شبانہ بسیار مثمر ثمر است توجیه نقشه^۱ است.

تجزیه و تحلیل: این توجه با دو کارکرد زیر قادر به مرتفع نمودن بخشی از معایب

۱ - Map Orientation

و تقویت بخشی از محاسن است:

* قرار دادن کلیه امتدادهای نقشه به موازات و در جهت امتدادهای آن در طبیعت.

* قرار دادن نقشه به نحوی که شمال و جنوب آن با شمال و جنوب زمین منطبق شود که بین امتدادهای نقشه و طبیعت هماهنگی به وجود آمده و نقشه توجیه می‌شود.

ب) توجیه ستادی: توجیه نظامی است که به منظور ایجاد هماهنگی و وحدت

تلاش‌ها صورت می‌گیرد. (همان: ۲۹۸)

تجزیه و تحلیل: این سطح از توجیه برای ایجاد هم‌فکری، هماهنگی و همکاری نزدیک عناصر ستاد صورت می‌پذیرد. تا از این ناحیه با مبادله اخبار و اعلام تصمیم‌ها در داخل یگان، صدور دستورالعمل‌های کلی و ارائه راهنما صورت پذیرد. جلسات توجیه ستادی^۱ از نقطه نظر وضعیت عملیاتی بسیار مفید و ارزنده است. زیرا فرمانده و ستاد از راه‌های دیگر نمی‌توانند درک کاملی از وضعیت داشته باشند. نقش این عامل در تک‌شبانه که فرمانده به دلیل رعایت اصل غافلگیری باید تأمین ارتباط را به شدت رعایت کند خصوصاً در زمان حرکت یگان از موضع تک جهت شکستن خط بسیار کارآمد می‌باشد. زیرا با تبادل اطلاعات و توجیه فرماندهان نسبت به مقدمات و محدودیت‌های همدیگر و عناصر پشتیبانی‌کننده مدیریت منابع مختلف بهتر اعمال شده؛ و سرعت، دقت و قابلیت انعطاف شکل خواهد گرفت.

۱ - Staff Briefing

ج) توجیه میدانی^۱: دیگر سطوح توجیه که فرمانده ستاد او را در یافتن نقاط کمکی جهت هدایت تک شبانه و شناخت نسبت به موانع و عوارض حساس زمین و... یاری رسانده و تصمیم ساز و تصمیم گیر را در مرتفع نمودن بخشی از معایب حفظ سمت تک و رهبری عده ها را کمک می رساند. توجیه میدانی است.

تجزیه و تحلیل: طبق اسناد نظر به حساسیت عملیات والفجر ۸ و دغدغه ای که فرماندهان در تمام سطوح نسبت به: هدایت یگان در عبور از رودخانه، شکستن مواضع اولیه دشمن، حرکت از خط عزیمت تا هدف و در مرحله تحکیم و تثبیت هدف داشتند. تمام فرماندهان تا سطح دسته علاوه بر توجیه ستادی و توجیه روی نقشه توسط عناصر اطلاعات با توجه به مشکلات عدیده ای بر توجیه میدانی از طریق دیدگاه مترتب بود به صورت منظم و با رعایت نکات حفاظتی از طریق دیدگاه نسبت به شرایط زمین، وضعیت یگان های در خط دشمن، اشتباهات تاکتیکی دشمن،... توجیه گردیدند. این سطح توجیهات با ترکیب و تلفیق سایر توجیهات و دیگر عوامل مؤثر در موفقیت تک شبانه، عملکرد یگان های تکور را چنان ارتقاء بخشید که در مرحله خط شکنی یگان ها به سرعت موفق به عبور از اروندرود، شکستن مواضع اولیه دشمن و حرکت به سمت اهداف و تصرف و تثبیت اهداف گردیدند و قدرت هرگونه عکس العمل را از دشمن اخذ نمودند.

۱ -Field Briefing

۵) طرح ریزی^۱: طرح ریزی «تلاشی هدایت شده و نظام مند برای تعیین فعالیت های آینده با توجه به منابع موجود و سازگاری آن ها با احتیاجات نامحدود سازمان» (ماه پیکر، ۱۳۹۵: ۴۵۰) به عبارتی «تعیین آنچه که باید انجام شود، چگونه انجام شود، کی، کجا و توسط چه کسی انجام شود.» (همان) به عبارتی دیگر «شامل اقدامات مداوم در خصوص کارکنان، اطلاعات، آماد و عملیات است که معمولاً قبل از انجام عملیات و گاهی هنگام عملیات صورت می گیرد.» (همان) این مهم در قرآن کریم چنین خطاب شده: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا... ترجمه: ای کسانی که ایمان آورده اید هنگامی که در راه خدا جهاد می کنید خوب و ارسی کنید» (قرآن کریم، سوره نساء: آیه ۹۴) اهداف متصور برای عملیات نظامی با بهره گیری از شیوه تک شبانه و منظورهای مترتب برای این شیوه نبرد که به تحقق اهداف منجر می گردد؛ می طلبد که در فرایند بهره گیری از این شیوه نبرد با لحاظ نمودن معایب و محاسن، عوامل مؤثر در موفقیت تک شبانه را احصاء و در فرایند طرح ریزی، هدایت و کنترل عملیات به کارگیری نمود؛ بر اساس مطالعات اکتشافی-تجارب دفاع مقدس، مصاحبه، بررسی اسناد و منابع - یکی از عوامل مؤثر در عملیات شبانه طرح ریزی است. با ارائه چند تعریف از طرح ریزی حوزه های این عامل در موفقیت تک شبانه مورد بررسی و تجربه و تحلیل قرار می گیرد.

الف) طرح ریزی آموزشی^۲: پیش بینی اقدامات لازم در زمینه پیشرفت آموزش، برای

۱ - planning

۲ - Educational planning

رسیدن به هدف‌های آموزشی و یا تصمیم و خواست فرمانده در آموزش طرح‌ریزی آموزشی نامیده می‌شود. (ماه پیکر، ۱۳۹۵: ۴۵۱)

تجزیه و تحلیل: نظر به معایب متصور بر تک‌شبان‌ها که به شکست یا عدم موفقیت نبرد منجر می‌گردد؛ مسئولان آموزش باید با هدایت منابع، تجهیزات، فضاها و آموزش و اصلاح متون، منابع و محتوای آموزشی و با گزینشی نمودن مطربیان در حداقل زمان نیروهای مورد نیاز تک‌شبان‌ها در حوزه یگان‌های رزمی (آتش و حرکت) از رده تک‌ور تا فرمانده دسته و گروهان را برای شکستن مواضع دشمن، حرکت از خط تماس تا هدف در مرحله تحکیم و تثبیت هدف را تربیت نمایند. همچنین در حوزه یگان‌های پشتیبانی رزمی (آتش و مانور) باید پرسنل یگان از رده خدمه تا فرمانده گروهان (آتشبار) را به گونه‌ای تربیت کنند تا قادر باشد در سه مرحله شکست مواضع، تصرف، تحکیم و تثبیت هدف یگان‌های مانوری را پشتیبانی نمایند. همچنین در حوزه یگان‌های پشتیبانی خدمات رزمی پرسنل یگان‌های با بهره‌گیری از فضاها و آموزش باید به قابلیت و توانایی نائل گردند که در مراحل مختلف عملیات (قبل، حین و بعد از عملیات) در راستای تحقق اهداف متصور، از یگان‌های رزمی و پشتیبانی رزمی؛ پشتیبانی مداوم و مستمر به عمل آورند.

ب) طرح‌ریزی نیرو^۱: تعیین اندازه، ساختار، ویژگی‌ها و محل استقرار یگان‌های مورد نیاز برای راهبرد ملی نظامی (همان: ۴۵۱)

۱ - Force planning

تجزیه و تحلیل: این حوزه بخشی طرح ریزی، با لحاظ نمودن شرایط تک شبانه و در راستای تأمین نیروی مورد نیاز یگان‌های رزمی، پشتیبانی رزمی و پشتیبانی رزمی با حفظ دور تک به موفقیت تک شبانه کمک می‌نماید. نظر به رسالتی که نیروی انسانی در این حوزه عهده‌دار است. این معاونت در یک تعامل نزدیک، سازنده و هماهنگ با معاونت‌های آموزش و عملیات در فرایند جذب، آموزش، سازمان‌دهی و نهایت به کارگیری نیروی انسانی حداکثر دقت و حساسیت را می‌نماید تا نیروی انسانی مورد نیاز برای مأموریت تک شبانه در اختیار یگان‌های رزمی، پشتیبانی رزمی و پشتیبانی خدمات رزمی قرار گیرد. تا یگان‌های مأمور تک شبانه با بهینه نمودن منابع موفق به اجرایی مأموریت واگذاری گردند.

ج) طرح ریزی عملیاتی^۱: انجام هماهنگی‌های کلیه ارکان و سایر اقدامات رکن سوم به منظور تهیه طرح عملیاتی است (همان: ۴۵۱)

تجزیه و تحلیل: در طرح ریزی افسر عملیات به عنوان مشاور و دستیار ستاد عمومی فرمانده، باید در راستای تحقق اهداف در تک شبانه که طراحی، هدایت و کنترل آن بسیار سخت و حساس می‌باشد فرمانده را یاری رساند تا با مرتفع شدن معایب و تقویت محاسن تک شبانه؛ فرمانده قادر باشد در حداقل زمان، با حداقل تلفات و حداقل امکانات اهداف متصور را تأمین نماید

د) طرح‌های مؤثر در موفقیت تک شبانه: طرح عبارت از روش یا تدبیری که آمادگی

۱ - Operational planning

یگان نظامی را برای روبرو شدن با یک پیشامد احتمالی در یک منطقه معین نشان می‌دهد. (سپاه، ۱۳۸۵: ۲۹) در راستای تعیین تأثیر طرح، در موفقیت تک‌شبان به ویژگی‌های آن اشاره می‌شود: الف) اجرایی مأموریت را امکان‌پذیر سازد. ب) بر مبنای حقایق و فرضیات معتبر تدوین شده باشد. ج) استفاده از منابع موجود (سازمانی و واگذاری) را میسر سازد. د) سازمان لازم را پیش‌بینی نماید. ه) مداومت را فراهم نماید. و) حداکثر اختیار را واگذار نماید. ز) تماس مستقیم فراهم نماید. ح) سادگی داشته باشد. ط) قابلیت انعطاف را فراهم نماید (همان: ۳۰) نظر به ویژگی‌های متصور اهم طرح‌های مؤثر در موفقیت تک‌شبان به شرح زیر تبیین می‌شود.

*** طرح روشنایی:** تک‌شبان به دو صورت با روشنایی و بدون روشنایی طرح‌ریزی و اجرا می‌شود. انتخاب و اجرای هر یک از این دو روش به ملاحظات از قبیل استعداد، میزان آماده بودن مواضع دشمن، اقدامات تأمینی دشمن، زمین، شرایط دید و وسایل روشنایی بستگی دارد. نظر به نقشی که طرح روشنایی در موفقیت عملیات به ویژه از خط عزیمت تا هدف و مرحله تحکیم و تثبیت هدف دارد فرمانده طرح روشنایی را با استفاده وسایل چون: انواع نورافکن، گلوله‌های منور، خمپاره اندازه‌ها، توپخانه و هواپیماها تهیه می‌نماید.

*** طرح آتش:** آتش توپخانه طرح‌ریزی می‌شود تا در صورت کشف تک از آن بهره‌برداری شود. علاوه بر آتش‌های معمولی، آتش‌هایی نیز برای قطع راه‌های عقب‌نشینی دشمن، حفظ جناحین یگان تک‌ور، حفاظت یگان‌ها هنگام تحکیم هدف و تجدید سازمان و طرح‌ریزی می‌گردد. هر مرحله از این آتش‌ها با توجه به دستورالعمل

حضرت علی(ع) به فرماندهان نبرد صفین، که چنین ابلاغ شده: «... وَأَعْطُوا السُّيُوفَ حَقُّوقَهَا ترجمه: حق شمشیرهایتان را ادا کنید...» (دشتی، ۱۳۹۴، نامه ۱۶: فراز ۱) نقش حیاتی و سرنوشت‌سازی در موفقیت تک‌شبانه ایفا می‌نماید.

* **طرح یدکی:** طرحی است برای تبدیل تک اصلی به تک پشتیبانی و بالعکس (سپاه، ۱۳۸۵: ۳۱) نظر به فریب دشمن توسط تک پشتیبانی، وادار کردن دشمن به وارد عمل کردن احتیاط در زمان و مکان نامناسب و... که منجر به اشتباه تاکتیکی دشمن می‌شود فرماندهان در فرایند طرح‌ریزی به منظور بهره‌گیری سریع و به موقع از این اشتباه تاکتیکی که مؤثر در موفقیت تک‌شبانه می‌باشد طرح یدکی را تهیه، و در زمان مناسب اجرا نماید.

* **طرح احتمالی:** طرحی است برای وقایع احتمالی در مناطق مورد علاقه، که قابل پیش‌بینی نمی‌باشد. (همان: ۳۲)

تجزیه و تحلیل: منطقه مورد علاقه، منطقه نفوذ یگان هم‌جوار می‌باشد که اگر دشمن بخواهد در آن منطقه عمل نماید مأموریت یگان را به مخاطره اندازد. فرماندهان در راستای مقابله با حوادث احتمالی طرح احتمالی را تهیه، تا در فرایند تک‌غافلگیر نشود. این طرح نظر به اینکه آزادی و ابتکار را در مراحل مختلف عملیات برای تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران مهیا می‌سازد در موفقیت تک‌شبانه تأثیر حیاتی دارد.

* **طرح جمع‌آوری اطلاعات:** نظر به ابلاغ حضرت علی(ع) به محمدابن حنفیه مبنی بر اینکه: «ارْمِ بِبَصْرِكَ أَقْصَى الْقَوْمِ - ترجمه و تا دورترین کرانه‌های میدان نبرد را زیر نظر گیر...» (خان‌احمدی، ۱۳۹۱: ۱۶۱)

تجزیه و تحلیل: در راستای مرتفع نمودن مجهولاتی از جمله: استعداد، گسترش و ترکیب دشمن شناخت نسبت به مقدرات و محدودیت های تاکتیکی کاربرد یگان های دشمن. موانع و استحکامات دشمن. وضعیت روحی و جسمی دشمن همواره مدار اطلاعاتی خود را فعال و از طریق منابع و عوامل اطلاعاتی اقدام به جمع آوری اطلاعات می نماید.

* **طرح ارتباطات:** ارتباط، امکانی است که به وسیله آن فرمانده با توجه به جایگاهی که در سلسله مراتب فرماندهی در آن قرار دارد دستورات و نظارت خود را بر کلیه فعالیت های صحنه جنگ، ناحیه داخلی، صحنه عملیات، ناحیه مواصلات و ناحیه رزم اعمال می نماید. (قرقچیان، ۱۳۹۰: ۱۹)

تجزیه و تحلیل: سیستم های ارتباطی این امکان را برای فرمانده فراهم می کنند که با اشرافیت کامل بر همه یگان ها اعم از یگان های درگیر و نیروهای پشتیبانی کننده نبرد، هماهنگی لازم را ایجاد نماید. (همان: ۲۲۸) نظر به معایب مترتب بر تک شبانه که در سرنوشت این شیوه نبرد نقش حیاتی دارد فرمانده جهت مرتفع نمودن معایب، به طرح ارتباطات توجه ویژه دارد لذا ستاد تخصصی مخابرات را موظف می کنند طرح ارتباطات (با سیم بی سیم) را تهیه؛ و چندین مرتبه تمرین نماید.

* **طرح حرکات:** حرکات عبارت است از رساندن عده ها، وسایل به مقصد معین در زمان معین، تحت شرایطی که بتوان مأموریت محوله را انجام داد. (سپاه، ۱۳۸۵: ۵۸) لذا کارشناسان معتقدند: موفقیت در جنگ به میزان زیاد به قدرت مانور یا به عبارت دیگر به قدرت حرکت یگان ها به مسافت دور (روی جاده، خارج از جاده روز و شب)

بستگی دارد. سرعت حرکت در تدبیر مانور یگان نقش بزرگی دارد در نتیجه قدرت جنگی نیروی نظامی به میزان تحرکش بستگی کامل دارد.

تجزیه و تحلیل: در یک نگاه کلی نظر به تعریف، منظورها، مشخصات تک شبانه و تعاریف ارائه شده از طرح ریزی، و حوزه های مختلف آن این عامل با توسعه دانش و معرفت افسران تصمیم گیر و تصمیم ساز موفقیت تک شبانه به صورت معجزه آسا تسریع می نماید.

۶) هماهنگی و کنترل^۱: هماهنگی و کنترل عاملی است که فرمانده به وسیله آنها عملیات را طراحی، هدایت و در فرایند اجرا آنها را کنترل می کنند. و از عوامل حیاتی مؤثر در موفقیت تک شبانه می باشد نگرش صاحب نظران این حوزه و تجارب نبردهای گذشته به ویژه دفاع مقدس که با محوریت تک شبانه موقوف به - متوقف نمودن دشمن، تثبیت او در موضع، آزادسازی مناطق اشغالی و در نهایت تنبیه متجاوز- گردیدند گواه این واقعیت است که موفقیت در اجرای عملیات تاکتیکی و هدایت نیروها به در تک شبانه بستگی به: قابلیت فرمانده در هماهنگ کردن و کنترل نیروها دارد. منظور اصلی از هماهنگی و کنترل حفظ دور و سمت تک می باشد (دانشگاه امام حسین (ع) ۱۳۷۶: ۱۶) که هردو از معایب تک شبانه محسوب می شود. با مطالعات اکتشافی و جمع بندی نظرات کارشناسان این حوزه اهم وسایل و اقدامات که در هماهنگی و کنترل تک شبانه، فرمانده از آنها بهره می گیرد به شرح زیر تبیین، می شوند:

۱ - Coordination and Control

الف) اقدامات کنترلی تاکتیکی: اقداماتی هستند که فرمانده به وسیله آنها دستورات لازم برای یک عملیات را، به زیردستان تفهیم و در حین عملیات آنها را کنترل و هدایت می نماید. (سپاه، ۱۳۸۷: ۳۸) به عبارت دیگر: «اقداماتی است که برای ایجاد هماهنگی، کنترل و هدایت نیروها در عملیات به کار می رود» (دانشپور، ۱۳۸۹: ۵۹) تجزیه و تحلیل: اقدامات فوق در زمینه: وحدت در تلاش ها و کنترل بیشتر یگانها را برای فرماندهان در فرایند تک شبانه فراهم می نماید. که در موفقیت این نبرد نقش حیاتی ایفا می نماید. این اقدامات در صورتی که توسط فرمانده خوب ارسال و توسط فرمانبر خوب دریافت و اجرا شود در رفع بخشی از مشکلات تک شبانه تأثیر اساسی دارد.

ب) اقدامات کنترلی حرکات: اقداماتی ترسیمی هستند و به منظور کنترل حرکات قبل از رزم، حرکت یگانهای احتیاط، عناصر تشکیل دهنده مبدأ آتش، عناصر پشتیبانی رزمی و پشتیبانی سرویس رزمی مورد استفاده قرار می گیرند. (رستمی، ۱۳۸۶: ۱۱۰) تجزیه و تحلیل: با نهادینه شدن این اقدامات در فرمانده و رزمنده حفظ سمت تک و رهبری عده ها که از معایب تک شبانه می باشد مرتفع؛ و حرکت یگان از منطقه تجمع تا خط عزیمت و مرحله شکستن خط تسریع یافته و از زمان که نقش حیاتی در موفقیت عملیات دارد حداکثر بهره بردای به عمل می آید.

ج) اقدامات کنترلی آتش: اقداماتی است که به منظور کنترل عناصر پشتیبانی آتش تعیین می گردد. (همان: ۱۰۹)

تجزیه و تحلیل: نظر به دو حُسن تک شبانه- افزایش اثر آتش‌های ثبت تیر شده خودی و کاهش اثر آتش‌های ثبت تیر شده دشمن- که متأثر از تاریکی شب می‌باشد فرمانده به با بهره‌گیری از این اقدامات که توسط مهپا تهیه، ترسیم و بهره‌برداری می‌شود. هماهنگی بین عناصر آتش را توسعه داده و تعمیق بخشیده و موفقیت تک‌شبانه را تسریع می‌نماید. نقش این مهم در عملیات والفجر ۸ به وضوح مشهود است در این عملیات عناصر آتش با توسعه هماهنگی‌ها حجم آتش سنگین روی مواضع دشمن اجرا و تصرف، تثبیت و تحکیم هدف را با حداقل تلفات و در حداقل زمان محقق نمودند.

د) اقدامات کنترلی مخصوص: (علائم سمعی و بصری) اقداماتی است که به منظور کنترل عده‌ها یا آتش‌ها مورد استفاده قرار گرفته ولی نمی‌توان آن‌ها را به طور ترسیمی روی کالک یا نقشه نشان داد (دانشگاه امام حسین (ع) ۱۳۷۶: ۷۱) مانند اسم عبور، افراد راهنما، موشک‌های منور، ...

تجزیه و تحلیل: فرماندهان با بهره‌گیری از این اقدامات در عملیات خیبر که اولین عملیات آبی خاکی گسترده محسوب می‌شد به بهترین شکل یگان‌ها را هدایت و در کوتاه‌ترین زمان اهداف را محقق نمودند حتی در عقب‌نشینی یگان‌ها از رُطه و همایون که دشمن بیش‌ترین جنگ الکترونیکی را اجرا نمود با بهره‌گیری از اقدامات فوق در اسرع وقت یگان‌ها به عقب هدایت؛ و جنگ الکترونیک دشمن را خنثی گردید.

نتیجه گیری و پیشنهادات

نتیجه گیری: نتیجه گیری بخش مهم هر پژوهش علمی است؛ کار تحقیقی باید همیشه با اجتهاد و اظهار نظر توأم باشد و محقق در پایان کار بر اساس مطالعات انجام شده به طور قاطع، نظر خود را درباره موضوع اعلام دارد تا به گسترش دامنه معرفتی علم و یافته های موجود کمک نماید. در غیر این صورت، تحقیق از ارزش علمی بالایی برخوردار نبوده و اعتبار علمی زیادی نخواهد داشت. این فرآیند، از طریق تازه آفرینی تحقیقات علمی باعث غنی شدن و تقویت ادبیات یک حوزه علمی می شود و در یک حرکت جمعی هماهنگ قلمرو معرفتی انسان را توسعه می دهد. (حافظ نیا، ۱۳۸۱: ۲۲۱) از همین جهت محقق بر این باور است با توجه به دستاوردهای دفاع مقدس - عملیات های چریکی رزمندگان اسلام با محوریت تک شبانه از عملیات های غیر کلاسیک محدود و نامحدود از عملیات فرمانده کل قوا خمینی روح خدا تا عملیات والفجر ۱۰ - که با محوریت تک شبانه محقق گردید و نظر به معایب تک شبانه - حفظ سمت و رهبری عده ها - و محاسن تک شبانه - افزایش اهمیت رزم نزدیک، افزایش اثر آتش های ثبت تیر شده خودی و کاهش اثر آتش های ثبت تیر شده دشمن - که برای این شیوه نبرد و نبرد آینده و رویکردهای مترتب و متصور است، با مطالعات اکتشافی و جمع بندی نظر خبرگان که منجر به احصاء عوامل شش گانه و CVI عوامل شش گانه فوق که ۰/۸۷ تعیین گردید و تجزیه و تحلیل کیفی عوامل و شاخص های مرتبط با هر عامل صورت گرفت بر تحقیق فوق نتایج زیر مترتب است:

الف) در پاسخ به سؤال فرعی یکم مبنی بر اینکه آموزش چه تأثیری در مرتفع

نمودن معایب و تقویت محاسن تک شبانه دارد؟ نظر به شیوه نبرد آینده که نبردی با رویکرد راه‌اندازی ائتلاف و انجام عملیات مرکب، انجام عملیات تأثیرمحور یا مبتنی بر تأثیر، هم‌زمان‌سازی قدرت و... است. و بر اساس والتزوباسل با محاسبه شاخص CVI پیرامون آموزش که با رتبه ۰/۹ تأیید گردید؛ و تجزیه و تحلیل کیفی عامل فوق، این عامل با شاخص‌های آموزش آمادگی عملیاتی، آموزش رسمی یگانی و آموزش‌های تاکتیکی که برخوردار از مؤلفه‌های آموزش تاکتیکی دسته، گروهان و گردان می‌باشد با ارتقاء مهارت عناصر تک‌ور و توان هدایت افسر هدایت‌گر حُسن اهمیت رزم نزدیک را که نقش حیاتی در شکستن مواضع دشمن دارد را به شدت تقویت و توسعه داده و زمینه موفقیت تک‌شبانه در نبرد آینده را میسر می‌سازد.

ب) در پاسخ به سؤال فرعی دوم مبنی بر اینکه توجیه چه تأثیری در مرتفع نمودن معایب و تقویت محاسن تک‌شبانه دارد؟ نظر به شیوه نبرد آینده که نبردی با رویکرد ارزیابی همه‌جانبه اطلاعاتی، حمله به مراکز ثقل، آفند مسطح، تهاجم هوایی و... است. بر اساس والتزوباسل با محاسبه شاخص CVI پیرامون توجیه که با رتبه ۰/۸۳ تأیید گردید؛ و تجزیه و تحلیل کیفی عامل فوق، این عامل با شاخص‌های: توجیه ستادی، توجیه نقشه و توجیه میدانی زمینه تعامل، تفاهم و تشریک مساعی حداکثری فرمانده با یگان بالاتر، هم‌جوار و تحت امر و ستاد یگان مهیا ساخته بخش قابل ملاحظه از معایب مشکل رهبری عده‌ها را مرتفع؛ و زمینه موفقیت تک‌شبانه در نبرد آینده را میسر می‌سازد.

ج) در پاسخ به سؤال فرعی سوم مبنی بر اینکه تأمین چه تأثیری در مرتفع نمودن

معایب و تقویت محاسن تک‌شبانانه دارد؟ نظر به شیوه نبرد آینده که نبردی با رویکرد تأکید بر عملیات سایبری، استفاده از توانمندی‌های پهپاد، علم و فناوری و... است. و بر اساس والتزوباسل با محاسبه شاخص CVI پیرامون توجیه که با رتبه ۰/۸۵ تأیید گردید و تجزیه و تحلیل کیفی صورت گرفته روی عامل فوق، این عامل با شاخص‌های تأمین کلی یگان و تأمین منطقه عقب با ارتقاء ضریب امنیتی یگان در فرایند تک‌شبانانه از شکستن مواضع دشمن، حرکت از خط عزیمت تا هدف و تثبیت و تحکیم هدف با حفظ و ارتقا آتش‌های ثبت تیر شده و پاسخگویی به درخواست آتش مؤثر فرمانده یگان فرایند موفقیت تک‌شبانانه را محقق می‌سازد.

د) در پاسخ به سؤال فرعی چهارم مبنی بر اینکه تمرین چه تأثیری در مرتفع شدن معایب و تقویت محاسن تک‌شبانانه دارد؟ نظر به شیوه نبرد آینده که نبردی با رویکرد تغییر در نوع مانور، تکیه بر ابزارهای الکترونیکی و مخابراتی رویکرد شبکه محوری به جنگ، به‌کارگیری تاکتیک ناهم‌تراز، ناهمگون و یا نامتقارن و... است. بر اساس والتزوباسل با محاسبه شاخص CVI پیرامون تمرین که با رتبه ۰/۸۸ تأیید گردید و تجزیه و تحلیل کیفی عامل فوق، این عامل با شاخص‌های: تمرین نظامی، تمرین صحرائی، تمرین رزمی، تمرین تیراندازی جنگی با تقویت حُسن افزایش اهمیت رزم نزدیک، افزایش اثر آتش‌های ثبت تیر شده خودی که نقش محوری در موفقیت تک‌شبانانه دارد موفقیت این تک‌شبانانه را میسر می‌سازد.

ه) در پاسخ به سؤال فرعی پنجم مبنی بر اینکه طرح‌ریزی چه تأثیری در مرتفع نمودن معایب و تقویت محاسن تک‌شبانانه دارد؟ بر اساس والتزوباسل با محاسبه

شاخص CVI پیرامون توجیه که با رتبه ۰/۸۵ تأیید گردید؛ و شیوه نبرد آینده که نبردی با رویکردهای درگیری هم‌زمان در سطوح سه‌گانه، انجام عملیات پیش‌دستانه، استمرار عملیات تحت هر شرایطی، در هر زمانی و مکانی به صورت ناپیوسته و نامتناوب، توسعه‌ی صحنه‌ی نبرد و نفوذ در عمق هدف، تکیه بر عملیات روانی و... است و تجزیه و تحلیل کیفی صورت گرفته بر روی عامل فوق، این عامل با شاخص‌های: طرح روشنایی که در فرایند شکستن مواضع دشمن تا تصرف هدف، طرح آتش که کمک به پیشروی یگان، تحکیم و تثبیت هدف و خاموش کردن آتش‌های ضد آتشبار دشمن می‌کند. طرح یدکی که قابلیت انعطاف را فراهم می‌کند و طرح احتمالی که غافلگیر شدن را به حداقل می‌رساند. و طرح حرکات که سرعت عملیات را افزایش می‌دهد و طرح ارتباطات که هدایت و کنترل عملیات را تسهیل می‌کند. با زمینه‌سازی افزایش اثر آتش‌های خودی و کاهش اثر آتش‌های دشمن، موفقیت تک‌شبانه را محقق می‌سازد.

و) در پاسخ به سؤال فرعی ششم مبنی بر اینکه هماهنگی و کنترل چه تأثیری در مرتفع نمودن معایب و تقویت محاسن تک‌شبانه دارد؟ بر اساس والتزوباسل با محاسبه شاخص CVI پیرامون هماهنگی و کنترل که با رتبه ۰/۹ تأیید گردید؛ و شیوه نبرد آینده که نبردی با رویکرد عملیات سریع و قاطع، غیرخطی، به‌کارگیری نیروهای ویژه و... است. تجزیه و تحلیل کیفی صورت گرفته روی عامل فوق، این عامل با شاخص‌های اقدامات کنترلی تاکتیکی و اقدامات کنترلی، اقدامات کنترلی مخصوص فهم دستورات فرمانده را برای عناصر تک‌تور و ستاد مهیا نمود بخش قابل ملاحظه‌ای از عیب اساسی حفظ سمت تک در تک‌شبانه مرتفع نموده و موفقیت تک‌شبانه در نبرد آینده میسر

می سازد.

بر اساس نتایج مترتب بر نوشتار مدل مفهومی نتایج به شرح زیر ترسیم می گردد:



نمودار ۲: عوامل مؤثر بر تقویت محاسن و مرتفع شدن معایب تک شبانه

پیشنهادات

۱) پیشنهادات حوزه طراحی و هدایت گران: نظر به دو انتظار حیاتی متصور از افسر یعنی قدرت انعطاف فکری کامل و قدرت اخذ تصمیم قاطع مؤثر در حفظ سمت تک و حفظ دور تک (رهبری عده‌ها) تأثیرگذار بر موفقیت تک شبانه، پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

الف) در گزینش افسران در مقاطع مختلف آموزشی اعم از تعریفی (مقدماتی) تبیینی (عالی) تحلیلی (دافوس) تفسیری (دوره عالی جنگ و دفاع ملی) دقت و حساسیت بیشتری صورت پذیرد.

ب) در آموزش رسمی و یگانی به تمرین پاسگاه فرماندهی، توجیه ستادی و طرح‌ریزی‌ها توجه بیشتری شود.

۲) پیشنهادات حوزه تکاوران: نظر به دو انتظار حیاتی متصور از تک‌ور- تیرانداز، خدمه توپ‌ها، خمپار اندازها، تانک‌ها و نفربرها، ماشین‌آلات مهندسی، تجهیزات مخابراتی، ... - یعنی یک شلیک مؤثر یک قدم مفید؛ مؤثر در افزایش اهمیت رزم نزدیک، افزایش اثر آتش‌های ثبت تیر شده خودی، و کاهش اثر آتش‌های ثبت تیر شده دشمن؛ تأثیرگذار بر موفقیت تک شبانه پیشنهاد می‌گردد:

الف) به مباحث روحی روانی، اعتقادی و بصیرتی در مقاطع جذب، نگهداری و توسعه منابع انسانی توجه بیشتری صورت پذیرد.

ب) به تست تاب و توان، استانداردسازی آمادگی جسمانی تک‌ور در رسته‌های

رزمی، پشتیبانی رزمی و پشتیبانی خدمات رزمی، توجه بیشتری شود.

ج) نظر به نقشی که شبیه‌سازها در ارتقاء عملکرد نیروی انسانی و کاهش

هزینه‌های آموزش دارد نسبت به تأمین و واگذاری آن‌ها اقدام شود.

اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنْ جُنْدِكَ فَإِنْ جُنْدَكَ هُمُ الْغَالِبُونَ

منابع

- قرآن کریم (۱۳۹۷) ترجمه ارفع، سیدکاظم، قم: پیام عدالت
- ارتش جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۸) فرماندهی بر یگان‌های کوچک: تهران: معاونت آموزش نزجا.
- پناهی، محمد (۱۳۹۰) اصول و قواعد اساسی رزم آفندی، تهران: معاونت آموزش نزسا.
- حافظ‌نیا، محمدرضا (۱۳۸۹) مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، چاپ هفدهم، تهران: انتشارات سمت.
- حافظ‌نیا، محمدرضا (۱۳۸۱) مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، چاپ پنجم، تهران: انتشارات سمت.
- حیدری، کیومرث، عبدی، فریدون (۱۳۹۱) جنگ‌های آینده و مشخصات آن با تحلیلی بردیدگاه برخی صاحب‌نظران نظامی غرب، فصلنامه مدیریت نظامی شماره ۴۸، ۷۶-۴۳
- حسینی سعدی، بی‌نام (۱۳۹۵) بررسی نظام جامع تربیت و آموزش نیروهای مسلح ج.ا.ا، نامه دفاع، آموزش در نیروهای مسلح، تهران: مرکز تحقیقات راهبردی
- خان‌احمدی، اسماعیل (۱۳۹۶) منشور حفظ دور عملیات از منظر نهج البلاغه، فصلنامه علمی-ترویجی مدیریت و پژوهش‌های دفاعی، تهران: دانشگاه جامع امام حسین (ع).
- خان‌احمدی، اسماعیل (۱۳۹۱) بررسی ابعاد جنگ‌اطلاعات در عصر اطلاعات، فصلنامه علمی-ترویجی مدیریت و پژوهش‌های دفاعی، تهران: دانشگاه جامع امام

حسین(ع).

----- (۱۳۹۴) اصول و قواعد اساسی رزم آفندی و پدافندی، تهران:
معاونت تربیت و آموزش نرسا.

----- (۱۳۹۵) نقش عراق در تهاجم احتمالی آمریکا به
جمهوری اسلامی ایران و ارائه راهبرد دفاعی در قبال آن، رساله دکترا تهران: دانشگاه
دفاع ملی.

----- (۱۳۸۲) تحلیل دفاع مقدس، تهران: معاونت تربیت و آموزش
نرسا.

-دانشپور، حسن (۱۳۸۸) عملیات اطلاعاتی، تهران: مرکز تألیف کتاب های درسی
سپاه

-دانشگاه امام حسین(ع) (۱۳۷۸) اصول وقواعد اساسی رزم، تهران: انتشارات معاونت
آموزش.

----- (۱۳۷۸) اطلاعات عملیات سطح یک، تهران: انتشارات
معاونت آموزش.

- درودیان، محمد (۱۳۸۴) فاو تا شلمچه، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ
سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

----- (۱۳۸۷) پایان جنگ، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه
پاسداران انقلاب اسلامی

----- (۱۳۸۲) خرمشهر تا فاو، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ
سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

- دشتی، محمد (۱۳۹۴) «ترجمه نهج البلاغه» چاپ چهارم قم: انتشارات اجود
- رستمی، محمود (۱۳۸۶) فرهنگ و واژه‌های نظامی، تهران: انتشارات ایران سبز
- سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (۱۳۸۳) از خرمشهر تا فاو، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.
- سمیعی، علی (۱۳۸۲) کارنامه توصیفی عملیات دفاع مقدس، تهران: بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس.
- شیروانی، علی (۱۳۹۱) ترجمه نهج البلاغه، قم: دفتر نشر معارف.
- عزیززاده، میرنبی، موسی، سیدجهانگیر (۱۳۸۶) اصول و روش فرماندهی و ستاد، تهران: معاونت تربیت و آموزش نرسا.
- کوچک‌پور، منصور (۱۳۸۹) فن تهیه کالک، تهران: معاونت تربیت و آموزش نرسا.
- فیض‌الاسلام، سیدعلی نقی (۱۳۶۵ ه.ش) شرح نهج البلاغه، قم: انتشارات فقیه.
- قرقچیان، محمدحسین (۱۳۹۰) تاکتیک ارتباطات تهران: معاونت تربیت و آموزش نرسا
- قمی، عباس (۱۳۸۴) مفاتیح الجنان، ترجمه کمره‌ای، مشهد: انتشارات آستان قدس.
- قنبری جهرمی، محمد حسین (۱۳۷۸) کتاب کمک‌آموزشی، تهران: انتشارات دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه.
- ماه بیکر، یاور (۱۳۹۵) فرهنگ و آموزش نظام، تهران: روناس
- مردابیری، هادی و همکار (۱۳۹۵) آشنایی با علوم و معارف دفاع مقدس، تهران: بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس.

- معاونت آموزش نرسا(۱۳۸۳)اطلاعات رزمی، تهران: مرکز فن آوری نرسا.

----- (۱۳۸۳) طرح و عملیات، تهران: مرکز فن آوری نرسا.

----- (بی تا) عملیات شبانه با نگرش نبرد ناهمپراز، تهران: مرکز

فن آوری نرسا.

- مکارم شیرازی، ناصر و همکاران (۱۳۹۰) پیام امیرالمؤمنین شرح جدیدی بر

نهج البلاغه، جلد ۱۰، قم: انتشارات علی ابن ابی طالب.